

"LISICJE LUKNJE" na fronti so v jeziku ameriških vojakov jame, in pa izdolbine, v katere se lahko za silo zavarujejo pred sovražnim ognjem. Gornje je en tak prizor iz zapadne fronte, kjer sta se dva naša fanta otela pred nacističnimi streli.

Bojna sreča se nacijem bolj in bolj izmika

**MADŽARSKA NA PRAGU PREOBRAČA. —
FINSKA OB SPREJEMU MIROVNIH POGOJEV
PRIZNALA NADVLADO MOGNEJŠE SOSEDE.
— NEMCIJA SE ZMOŽNA ZA ODPOR**

Zavezniki so na zapadni fronti od 6. junija sijajno napredovali, a Nemčija je še vedno za odpor toliko močna, da ako se odloči vztrajati, bo vojna lahko trajala še prilično časa, predno bo režim tretjega rajha prisiljen na kolena.

Bitke na nemških tleh

Izgleda, da mu je ljudstvo v Nemčiji še pripravljeno slediti — namreč firerju — kajti vzlic neštetim porazom na vseh frontah ni bilo doslej še nikakega pojasa, po katerem bi mogli sklepati, da se je masa pripravljena upreti. Bilo je sicer nekaj razgrajanja, a povzročili so ga reakcionarni oficirji sedaj, kakor tudi v prejšnjih poskusih za strmolavljenje Hitlerja.

Njihen namen je, da če se "firerja" iznebe, jim bodo zavezniški "milostni". Pa tudi to je le posttransko.

Njihna glavna briga je ohraniti Nemčijo privilegijem, to je, "svetosti privatne svojine", torej ohraniti tretji rajh onim, ki so Hitlerju pomagali na vrh.

Vpadi preko Rene

Vsa tajna pogajanja junkejev za zmešetarjeni mir, v katerem bi si Nemčija prihranila čimveč svojih pridobitev, so se doslej izjavila in če so zagotovila zavezniških državnikov podana iskreno, bo Nemčija dobila povsem drugačen mir, kot pa bi bil tisti, za kakršnega delajo oni v nji, ki so sicer že dolgo tega spoznali, da bodo poraženi, nočejo pa miru, v katerem bi bil njihov poraz zapopaden.

Zavezniki vpadajo preko Rene so naciji vseh vrst, to je, Hitlerjevi, in na drugi strani njegovi kapitalistični in aristokratski kolaboratorji uporabili za strahilo — češ, le pogazite najbolj civiliziran narod, ki ga pozna zgodovina, le pretepite in izkravajte ga — toda kaj pa bo potem z vami Američani, Angleži in Francozi? In če pride še kak Bullitt in svari pred Rusijo, češ, da v slučaju zmage lahko ugonobni vso "zapadno civilizacijo",

Patriotizem bogatašev zapopaden samo v nadi na čimvečje dobičke

Francijo je v tej vojni upropastila takozvanih "dvesto milijonov". V Zed. državah jih je po znanem reku "petdeset milijonov". Edini smoter jim je profit.

Milijoni, ki orjejo, ali ki delajo v tovarnah in kopljejo v rudnikih ne štejejo. To so pač le navadni ljudje. Njihovo edino posestvo so njihove, imovina delavcev pa delo, kadar ga imajo in dokler ga jim dajo.

Kadar se dvestotim, ali pa petdeseterim milijam zazdi, da jim preti nevarnost — ne sicer njim, ampak njihovim blaginjam, tedaj zaokrenejo kolese in zgodovina se prične sukati po njihovo.

Seveda, katastrofalno za ljudstvo.
Senator Harley M. Kilgore, demokrat iz Virginije, ni radikalec. Celo k liberalcem bi ga bilo težko prišteti.

Pa je vendar tednik "Labor" v Washingtonu baš njega označil za enega glavnih izmed očitajočih proti nim, ki so in še delujejo za kontrolo v prid posedujočim v Franciji, v Italiji in kjerkoli na svetu.

Japonsko smo proti Kitajski "MI" oborožili. To pomeni, da jo je zalagalo "50 ameriških milijonov", pa nekaj angleških, ki kontrolirajo vse, in pa "200 francoskih".

Sedaj morda ni čas, da bi načenjali taka vprašanja. Toda ko je bil tak čas, so tako neznatni listi, kakor je Proletarec, zvezno vlado svarili — nikar v pogubo! A "50 milijonov" je imelo z municijsko trgovino dobičke — in verjemite ali ne, imajo jih tudi sedaj.

Imeli jih bodo, dokler bodo one prevladovali. Njim je za profite, ne za pravičnost.

II. Vseslov. kongresa se udeležilo poleg drugih kakih 70 slovenskih delegatov

II. vseslovanski ameriški kongres, ki se je vršil dne 23.-24. septembra v Carnegie Music Hall v Pittsburghu, Pa., je bil v glavnem manifestacija za izvolitev predsednika Roosevelta v četrty termin.

Zborovanja se je udeležilo — kot je poročal poverljivi odbor, 2.900 delegatov iz vseh krajev Amerike, največ kajpada iz slovenskih centrov na vzhodu in osrednjem zapadu.

Ko se je kongres konstituiral, je imel otvoritveni govor Leo Krzycki, predsednik Vseslovanskega kongresa in podpredsednik unije ACWA, Poljak po rodu, rojen v Ameriki.

Poudarjal je, da je v tej kampanji potrebno delati vsem, ki jim je za trajen mir in s tem proti politiki izolacije, za Roosevelt. Njegovo mnenje je, da bi morali vsi Američani slovenskega poretka, brez razlike na politično pripadnost, agitirati za človeka, ki je v sedanjih vojni najbolj pokazal, da razume svetovne probleme, da mu je za malega človeka in da pomaga v borbi slovenskih in drugih podjarmljenih narodov v vojni proti nemški nadvladi.

Slovenskih delegatov je bilo okrog 70. Zastopan je bil New York, naselbine v vzhodnem

Ohio, v centralni in zapadni

Pennsylvaniji, Detroit, Chicago, St. Louis, Cleveland, Pittsburgh itd.

Govorniki so apelirali za slovo med Slovani, za vztrajnost po vojni in nekateri so zelo odločno poudarjali tudi socialna vprašanja. Tudi predsednik Krzycki in drugi so jih naglašali.

Popoldne 24. sept. se je vršil velik ljudski shod na prostem, na katerem je bil glavni govornik tajnik notranjih zadev Harold Ickes. Pozdravil je Vseslovanski kongres in obljubil, da bo zvezna vlada v svojih mirovni prizadevanjih upoštevala težnje vseh potlačenih narodov.

Več o zborovanju in o ustroju Vseslovanskega kongresa ter o financah bo v prihodnji številki.

Kanada bo vzletališča plačala

Ameriška vlada je v Kanadi financirala gradnjo mnogih aeroplanskih vzletališč, vse v vojne namene. Kanadska vlada pravi, da bo po vojni kupila od Zed. držav vse, kar je porabnih za osebni in tovarni promet in plačala zanje \$76.800.000.

tem slučaju potrebna, kajti prav dobro vidi, da profiti rastejo kakor testo, oni — to je člani unij, pa garajo, se starajo in izerpajo in ko bo vojne konec, bodo posebno starejši vrženi na cesto.

Ko si na cesti, na poti, iskajoč dela, imaš o raznih zaobljubah proti stavkam in sličnim drugim prisegam povsem drugačne občutke kakor pa če ti boss ne reče, da si išči drugo službo.

Vsled tega je zanimivo moštiti, kako voditelji unij uspevajo s svojo propagando z ozirom na novembarske volitve.

Lewis je zmagal na konvenciji premorjarjev proti Rooseveltu, predsednik unije-avtnih delav-

cev R. J. Thomas pa zanj na konvenciji svoje UAW.

Na konvenciji prevoznikov, na kateri je govoril Roosevelt svoj takozvani prvi kampanjski govor, se je izkazalo, da ima on, kot sedanjí "Commander-in-Chief" skoro vse vodilne odbornike unij na svoji strani, bodisi CIO, kot v AFL. John L. Lewis pa smatra, da so to le navidezne oblike.

Škoda je, da gre sedanjí volilni boj v toliki meri za take

kandidate, ki se predstavljajo za "delavske prijatelje" samo v

volilnih kampanjah. Potrebni bi bili taki, ki bi stali v ospredju delavskih bojev.

UNRR obeta priti Jugoslaviji s hrano čimprej na pomoč

V Jugoslaviji in v Grčiji vlada silovito pomanjkanje, ker Nemci poberejo kmetom večino pridelkov, da prebivalstvo doma strada in tudi umira od glada. Naciji dolže odgovornim za pomanjkanje partizane, kar pa ne izbrise resnice, da morajo kmetje pridelovati zgolj za okupatorje.

UNRRA, ki je ustanova združenih narodov za pomoč ljudstvom v okupiranih deželah z živili čim bodo osvobodjena, je dosedaj že veliko pomagal Grčiji, ker so Nemci enostavno prepustili to brigo Angležem in Američanom. Vzlic tej pomoči pa je na Grškem poginilo vsled lakote mnogo tisoč ljudi. Točnih številk še ni.

Nedvomno vlada lakota tudi v mnogoterih krajih Jugoslavije, iz katerih Slovenija ni izvzeta.

Bivši newyorški guverner Herbert H. Lehman, ki je načelnik zavezniške komisije, zvana s prej omenjenimi začetnicami, za oskrbovanje zasile prehrane civilnemu prebivalstvu, obljublja, da čim bo mogoče, bo poskrbel za dostavo najnujnejših potrebščin tudi v Jugoslavijo in v Grčijo.

A boj proti pomanjkanju, pravi Lehman, bo treba tudi v drugih balkanskih deželah, n. pr. v Albaniji.

Predno si bo ljudstvo ondnih dežel toliko opomoglo, da si bo živež spet lahko samo pridelovalo, bo zelo par let še dolgo potem, ko bo konec vojne. V tej dobi pa je naloga privatnih relifnih akcij in pa UNRRA, skrbeti, da se pomaga ljudem, ki so po krivdi drugih gladni in nagi.

Promet zadrug

Lani je znašal promet zadrugništva v Zed. državah \$3.800.000.000, torej skoro štiri milijarde.

V gornji številki so vštete vse kooperative, ki se pečajo s prodajo živil na drobno in na debelo, zadrugne mlekarne in vse sorte druge farmske zadruge in pa produktivne zadruge delavstva v industrijskih centrih.

Ogromni napredek zadrug privatne interese silno boli, pa vsled tega v kongresu že dolgo delujejo, da se jih bi "pravilno" obdavčilo in se jih kontroliralo enako, kakor se od vladnih strani nadzoruje privatna podvzetja, ki plačujejo davek.

Zveza zadrug se zaveda nevarnosti in je na straži, da brani koristi svojih članov.

Vatikan gnezdo diplomatov

Vatikan, ki obsega komaj nekaj akrov površine in je torej kot tak prav majhena državi, ima več diplomatov kot pa n. pr. Svica, ki je že od nekdaj važno gnezdo spletkarjev in drugih takih, ki delujejo pod firmo diplomacije.

Zoja ustanovil novo skupno relifno akcijo

**Z DELOM SE TAKOJ PRIČELO. — LICENCA
ZA NABIRANJE, POSILJANJE IN ZA
RAZDELJEVANJE DOBLJENA. — PROBLEM
SODELOVANJA Z OSTALIMI RELIFI**

V tej številki bomo le na kratko poročali o seji Združenega odbora južnoslovanskih Amerikancev (ZOJSA) dne 22. sept. v Pittsburghu, na kateri je bil poleg poročil odbornikov glavni predmet vprašanje relifne akcije v pomoč Jugoslaviji.

Z relifom se mudi

Seji sta predsedovala Louis Adamić in Zlatko Baloković. Podana so bila poročila o financah in raznih drugih zadevah.

Mnogi so poudarjali, da je bil prvi del ZOJSove naloge (kampanja za razumevanje in za moralno podporo osvobodilni fronti v Jugoslaviji) dovršen, čim je ameriška in ostala javnost spoznala, da je to res živo gibanje, ki je aktivno v vojni in ima določne cilje.

Sedaj pa je nujna druga akcija, zbiranje denarja, zdravil, živil, obleke in drugih potrebščin, da bo tega blaga že kaj v zalozah, ko bo pripravljena za odvoz v Jugoslavijo prva ladja, kar se, kakor obetajo, kmalu zgodi. Napolnili bi jo posebno z medicinskimi instrumenti, z zdravili in moko.

Baloković je v svojem referatu poudarjal, da je ta pomoč

nujna in da je treba s kampanjo za jugoslovanski relif med jugoslovansko in splošno ameriško javnost. Kajti potrebno je nabrati milijone, če hočemo izdatno pomagati.

HBZ ostane pri svoji akciji

V razpravi o tem predlogu se je pogosto omenjalo relifno akcijo Hrvatske Bratske Zajednice in ob enem tudi JPO-SS. L. Adamić je pozval predsednika HBZ Ivana Butkovića, da razjasni svoje stališče, oziroma stališče gl. odbora HBZ. V svojem odgovoru je Butković prečital resolucijo gl. odbora HBZ, iz katere je jasno, da se ne misli pridružiti skupni akciji in da njegova večina ne goji nič kaj posebne naklonjenosti do ZOJSA, čeprav je zastopana v nje. Da-li bo zastopana tudi v bodoče, na omenjeni seji ni bilo ugotovljeno, ker hrvatska skupina svojih novih zastopnikov ni še izbrala.

Slovenska delegacija je bila izvoljena za zastopstvo v združenem odboru takoj po prošlem Sansovem kongresu na seji Sansove eksekutive. V Pittsburghu so ga na seji ZOJSA zastopali

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Čemu tiskovni sklad ali pa kampanja 200-terih

Marsikomu se čudno zdi, češ, zakaj vse te kolekte? Čestokrat smo pojasnili, da je skoro prav vsaka publikacija v tej deželi odvisna od subvencij, ali po domače, od podpor.

Tri dolarje na leto, ki jih plačajo naročniki Proletarca, niti z daleč ne krijejo stroškov. Razlika je treba torej kriti z drugimi viri, ki so pri nas prebitki od dveh drugih naših publikacij (koledarja in Majskega glasa), nekaj od knjigarne, a glavni vir pa je tiskovni sklad in sedaj še izredni sklad 200-terih.

Kadar plačate v Chicago 3c za Tribune ali Sun, ali pa nikel v Clevelandu za tamkajšnje dnevnike, ali določeno število centov za New York Times, ali za PM, to ne pomeni, da s tistimi centi križete stroške za iztis, ki ste ga kupili. Nekdo mora veliko doplačati. Kapitalističnim listom so vir bogastva oglaševalci. Najemajo v njih po cele strani celo sedaj, ko jim ne bi bilo treba ničesar oglašati. Pa dajejo po cele strani "oglasov" za vojne bonde, namesto da jih bi korporacije za tiste milijone, ki jih potrošijo za oglašanje, same kupile.

Ni jim za vojne bonde toliko kakor pa za obvarovanje svojega tiska. In ker mora stroške za tisk nekdo plačati, ga plačajo oni z oglasi. To je posevni bizniško, postavno in "dostojno".

Kadar pravimo, da se noben list ne izplačuje samo z naročnino, imamo v mislih tiste, ki si jih ljudje naročajo ne da bi bili primorani.

Primorani pa so plačevati svoje liste člani unij, pa raznih drugih strokovnih organizacij, bratskih in sličnih zvez. Če list hoče ali ne, toliko in toliko te vendarle stane.

Ker Proletarec še ni nikdar skušal biti kaj drugega kot načelno socialistični list, in se je kot tak tepel z nazadnjaštvom, pa tudi s psevdonaprednjaki, kakor jih je nekdo omenil, je naravno, da ni nikoli mogel postati "popularen". Poleg tiskovnih je še nekaj drugih stroškov, ki so pri Proletarcu skrajno skromni. A ker oglasov nimamo, naročnikov pa je tudi premalo, zato pa je potreben tiskovni sklad in tu pa tam tudi taka kampanja, kakršna se sedaj vrši pod označbo "dvestoterih".

Tako ta list vzdržujemo od ustanovitve leta 1906 in ga bomo morali na enake načine v bodoče.

Unije se zavzele za "new deal" bolj kot doslej

Ena največjih bitk v sedanjí volilni kampanji je med unijami. Ampak le med nekaterimi najvišjimi vodji, in med onimi, ki jih izpodrivajo iz stare Gompersove politične taktike.

Unije so bile vseskozi v politiki le žoga starih strank. Ali boljše, bile so orodje onih, ki so podkupljali, in pa tistih, ki so jemali podkupnine.

Sedaj očitvidno ni več tako, dasi unije še z daleč niso to kar bi morale biti, to je, ob enem ne samo strokovno temveč še posebno delavsko, politično gibanje.

Današnja politika unij je kaj-

pada osredotočena še zmerom po starem, ampak vendar tako, da se republikansko stranko v njih preustvarja za protidelavsko, demokratsko pa za naklonjeno delavstvu.

Resnica je, da sta v tem ozirom obe enaki sedaj in sta bili v prelosti. To, da je v tej kampanji drugače kakor je bilo je le in samo in edino oseba predsednika, ki se ga s čezdalje večjim poudarkom proglašajo za našega vrhovnega poveljnika.

Unijski voditelji so lahko hvaležni baš njemu, da so mogli svoje organizacije spraviti naprej. Članstvo unij pa ni toliko prepričano, da je hvaležnost v

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Hlapci okupatorjev v smrtnem strahu

Ni je v Evropi dežele, katera ne bi imela množico takih, ki so hlapčevali nacističnim tiranom. Lizuni so se jim prikupovali z denunciranjem svojih rojakov. Zlobne duše so se maščevale nad marsikom, ki so ga sovražile, češ, tega primite, ta je vaš sovražnik, zavezniški ovaduh, saboter in kdo ve kaj še vse!

V deželah, ki so že osvobodjene, jim množica vrača milo za drago.

Pa tudi v tistih že, ki so še pod sovražno akupacijo, n. pr. v Sloveniji. To je bil pač glavni vzrok deputacije slovenskih župnikov, ki je bila nedavno v Washingtonu in na zvezno vlado apelirala, "da naj ustavi teror v Sloveniji" — ne nacistični terorizem, pač pa partizanska tolovajstva, ki jih uganjajo nad vernim, mirnim narodom...

V Franciji se je drhal lotila posebno tistih deklet, ki so ljubimkemale z nacističnimi vojaki. Izvlekla jih je iz hiš in jim na javnih trgih ostrigla lase do gola. Ameriški vojaki, ki so bili priča mnogoteremu takih prizorov, so se čudili, češ, "v Zed. državah bi ženskam ne storili tega!"

Marsikdo je žrtev drhali pod nedolžnem. A veliko jih je, ki zaslužijo kazni. Ni pa pravilno, da jih sodi "drhalska justica", kajti v to je pozvana merodajna oblast.

Toda če v masi kipi srd, ki se je v nji nabiral skozi ves čas sovražne okupacije, tedaj je razumljivo, da bo še marsikdo pretepen, ali "ostrizen", ali pa linčan.

En tak slučaj opisuje John Chabot Smith, ki je poročevalec čikaškega dnevnika "Sun" v Italiji. Dogodil se je v Rimu.

Sodišče se je ravno pripravljalo na obravnavo proti Pietru Carusu, ki je bil šef fašistične policije v Rimu. Obdolžen je, da je v času nemške okupacije Rima izročil nacijem 50 političnih in drugih jetnikov, ki so jih pobesili ali pa postrelili iz maščevanja za par ubitih nemških vojakov.

Ravno ko se bi imela dne 18. sept. obravnava proti njemu pričeti, je napolnila sodno dvorano množica — večinoma vdove in sorodniki ubitih. Za pričo proti Carusu je bil pozvan tudi bivši ječar Donato Carretta. Nekdo izmed navzočih je zakričal: "On je!" Bodisi, da ga je zamenjal za oboževanega Caruso, ali pa ga smatrala za enakega krivca, masa je planila po 50 let staremu Carrettu in tolkla po njemu. Drhal je ob enem razbila v sodni dvorani vse mize in stole. Ameriški in angleški vojaški policaji so množico mirili in obljubljali, da bodo krivci dobili zaslužen kazni, pa jih ni nihče poslušal.

Na drugi strani vrat, ki vodijo iz stranske sobe v sodno dvorano, pa je bil smrtno prestrašen Caruso. Ležal je na nosilnici, ker si je na poskusu pobega iz Rima zlomil nogo. Toda množica je mislila, da že ima pravo žrtev in nihče izmed nje ni pogledal v sobo, kjer je ležal oboževanec.

Carretta je drhal suvala po marmornatih stopnicah na cesto, kjer so ga skušali rešiti karabinarji. Masa se je med tem večala in jih pretepla. Ženske, večinoma vdove ubitih žrtev, so bile najbolj razjarjene. Lase s Carrettove glave so v šopih pulili in nekdo ga je usekal po obrazu s sabljo. Carretta je v smrtni grozi zagrabil pri avtu, v katerega so ga skušali karabinerji rešiti, za krenk, da bi se branil, in to mu je bila poguba. Kajti "krenk" so mu napadalcii izpulili in brez njega pa ni bilo mogoče sprožiti avtnega stroja. Carretta je drhal potegnila ven iz avta in ga vlekel k Tiberi, kjer ga je treščila v reko. Skupina moških je skočila v čoln in tolkla po Carrettu, ki se je skušal rešiti s plavanjem, z vesli in ga potiskala z njimi pod vodo, dokler ni utonil. Nato so njegovo truplo privežali k čolnu in ga vlekli do ječe, ki jo je Carretta upravljal v času nemške okupacije. Njegovo truplo so potegnili ven, zvezali noge in ga ob zidu ječe napol nagega potegnili po vrvi za noge navzgor do omrežja v drugem nadstropju, kjer so ga privežali za rešetke. Množica spodaj je rjula ob pogledu na žrtev, ki je visela z glavo navzdol, nato se umirila in razšla. Tak je bil konec tega linčanja v Rimu.

Pravi krivci pa je ostal živ. Brig.-gen. Thoburn K. Brown, ki je zavezniški vojaški poveljnik v Rimu, je dejal, da se bo obravnava proti Carusu vršila, toda to je zadeva italijanskega sodišča, ne zavezniške vojaške uprave. A slednja bo skrbela, da bo jetnik na obravnavi zadostno zastražen z zavezniško vojaško policijo.

Obravnava proti Carusu se je potem res vršila in mož je bil obsojen v smrt.

Toda povsod ameriški in angleški vojaki ne bodo mogli biti in drhal bo z marsikom storila isto kakor je s Carrettom v "večnem mestu".

Ni čudno, če ameriški katoliški Slovaki apelirajo, da naj zasede Slovaško ameriška armada in enako je apelirala na zvezne funkcionarje zveza slovenskih župnikov.

Kolaboratorjev z naciji vsepovsod je strah. Strah pred svojimi lastnimi rojaki, katere so izdajali za skledč leče, ali pa vsled svojih hlapčevskih nagonov.

NACIJI SO V BEGU pustili tudi velike zaloge živil, ker jih v naglici niso utegnili odpeljati. Gornje je en tak kraj, kjer so nacistični peki napekli kruha za svoje čete, potem pa morali pred zavezniškimi vojniki zbežati brez njega. Osvoboditelji so ga razdelili domačemu prebivalstvu.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Konvencija in drugo

Kadar se kdo odpelje kamorkoli po opravkih, so seveda opravki prvo in glavno. Za postranski čas — če ga seveda kaj preostaja — si pa lahko sestavi tudi še postranski program. Pri tem pa naj nikar ne pozabi vsaki točki posebej dodati važno besedilo "če" ter debele tri pike.

In če ga "če" preveč moti, stori najbolje, da ga prečrta in hkrati tudi vse ostale točke postranskega programa, ter si pusti edinole pike.

V Clevelandu sem namreč tudi jaz imela vse poleg konvencijnih sej še kaj drugega v načrtu. Ali ker je imela naša na konvenciji prisotna družina tri glave, in vsaka glava svoj načrt, sem kar takoj prvi večer izvršila isto, kar svetujem zgoraj. Skrajšala sem svoj program na debele pike. In glej — na naši družinski harmoniji ni bilo več dilačice.

Toda prišli smo v Cleveland zaradi konvencije.

Na sejah mi je spomin kaj rad uhajal nazaj na kongres iz leta 1942. Obe zborovanji sta si bili v mnogočem podobni in v mnogočem različni. Na kongresu je prevladovalo navdušenje, ki pa ni bilo hipnega, bežnega značaja, kajti imelo je dobro zasnovan vzrok. Saj je bilo to prvič v zgodovini Ameriških Slovencev, da smo se zbrali izrecno le kot sinovi in hčere ene in iste matere. Zedinili smo se za naloge, ki bi bila v kakršnekoli sponi ujeta — vsaj v polnem obsegu — neizvedljiva, zato smo jo dvignili nad vsa verska in politična vprašanja in to z navdušenjem.

Vendar se je na nekaterih obrazih bral i dvom: ali bomo vztrajali? Ali bomo kaj dosegli? Ali pa bomo morda ostali nazadnje kakor glas vpijočega v puščavi — mi tukaj, kakor i oni naši nesrečniki tam preko, ki si sami pomagati ne morejo, in radi katerih je bil kongres sklican.

Po zaključnem kongresu sem sedla poleg rojaka, ki se je vsled močnejše kakor prebudil iz zamišljenosti. Brez nadaljnega je začel: "Zmerom smo se zbirali le kot pripadniki te ali one politične ali podporne organizacije. Zakaj se nismo, nikdar družili kot Slovence? Zdaj šele

občutim, kaj je človeku narodnost in kaj bi morala pomeniti zanj. Vse drugo, kakor prepričanja itd. je pridobljeno, narodnost pa je nekaj izvirno njegovo. Zakaj nismo tega čuta v sebi bolj negovali? Bilo bi med nami manj trenja, prerekanja in sovraštva."

"Mislite?"

"Prepričan sem o tem. Govorim namreč iz sebe in verjemite mi, da bi bil zdajle pripravljen objeti vsakega, ki misli in čuti pošteno, neglede, ali mu je ime grško ali kitajsko, ali mu je koža bela, rdeča ali črna. Vsaka ljubezen poplemeni človeka."

"Tudi ljubezen do denarja?"

"Tisto ni ljubezen, ampak pohlep!" me je ukoril s pogledom in besedo. Kar všeč mi je bil.

"Ampak narodnostni čut se lahko razvije, v narodnostjo in celo v fanatizem. Poglejte Lahe in Nemce..." sem mu vsaj navidezno oporekala dalje.

"I, seveda. Tudi najzlahtnejša trta zdviga, če je nihče ne obrezuje in veže. Človeška lakomnost in oblastohlepnost" je zmahala že marsikaj lepega in dobrega. Poglejte, kaj so n. pr. naredili z Jezusom! Imeli so ga na jeziku mučeniki, ko so dajali svoja življenja zanj — a imeli so ga na jeziku tudi cerkveni inkvizitorji, ki so — na njihovo povelje in na njihovih nateznih — pokale človeške kosti."

Napeljala sem pogovor na kongres. Tudi njemu se je čelo zmračilo v dvomu, ko sem ga vprašala za njegovo mnenje.

"Če nas je večina takih, kot sem jaz, potem bomo uspeli, čeprav ima pri nas politika bolj shoje-pota, nego pa naše ubogo znamenarjeno slovenstvo."

Se danes ne vem, kdo je bil ta človek. On je bil Slovenec, jaz Slovenka in to je zadostovalo. Ostal mi je v lepe in v kongresom trdno povezanem spominu.

Nič ne škodi, da sem se zapletla v preteklost, saj so konvencijo opisali že nekateri drugi člani. In zato o njej na kratko. Glavno je, da je bila uspešna in vrlo zanimiva. Vršila se je vseskozi v stvarnem in resnem tonu.

Bilo je zanimivo študirati obraze. Kolikor se spominjam, nisem še pri nobenem zborovanju, opazila na obrazih toliko napete pozornosti, kakor prav

na tej konvenciji. In to ne le pri nekaterih, marveč pri vseh in ne samo pri zasedanju prvega, ampak tudi pri zasedanju drugega dne. Čast SANSovim postojankam, organizacijam in društvom, ki so poslali take zastopnike in zastopnice.

Volitve so skrhale nekaterim dobro voljo. Po moji sodbi so se vršile nekoliko prenašlo. Saj bi človek skoro ne utegnil vmes ni kihnuti, kamoli pomisljati. Volitve so res neke vrste operacija in ker ni zanj uspavalnega sredstva, je prav, da se spretno in hitro vrše, vendar ne prenašlo...

Tudi se mi ni zdelo pravilno in še manj taktno, da je proti koncu obdržal kladičve v roki član, ki ga nismo bili izvolili za konvencijnega predsednika.

Konvencijo je otvoril in zaključil naš Kristan. Želimo mu zdravlja!

Razočaranim, poraženim članom pa tole na srce: Poraz — ne zmaga — je tista preizkušnja, v kateri se človek pokaže, kaj je. Udaris po jeklu — se zakisri; udaril po steklu — se razleti! (Mene topot ni zadelo. Vseeno vam zaupam, da nisem ne jeklo, ne steklo, pa tudi ne volna.)

Nad pol milijona Nemcev ne bo več škodljivih

Na zapadni fronti je bilo od 6. junija pa do 22. sept. ujetih že nad pol milijona nemških vojakov.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celotno, je zabeležen v tem seznamu s dvema polletnima.

Anton Zornik, zap. Penna.	27 1/2
Charles Pogorelec, Cleveland in Chicago	26
John Vitez, Barton, O.	15
John Krebel, Cleveland, O.	13
John Shular, Arma, Kans.	12
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	10
Anton Udovitch, La Salle, Ill.	9
Ludwig Yoxey, ueblo, Colo.	8
Luka Groser, Chicago, Ill.	6
Anton Tomšič, Oakland, Calif.	6
Anton Jankovich, Cleveland Ohio	6
John Kosin, Girard, O.	6
Andy Krvina, Girard, O.	6
Mike Krulitz, Willard, Wis.	4
John Tancek, Girard, O.	4
John Zornik, Detroit, Mich.	4
Frank S. Tauchar, Chicago, Illinois	4
John Plachtar, Dearborn, Mich.	2
Kathy Junko, Detroit, Mich.	2
Louis Zorko, Chicago, Ill.	2
Kathy Horvatin, New York, N. Y.	2
John Chamazar, Chicago, Ill.	2
Angela Zaitz, Chicago, Ill.	2
Joseph Cvelbar, Sharon, Pa.	2
Anton Zugel, Butte, Mont.	2
Julia Lemuth, Detroit, Mich.	2
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	2
Julia Parkel, Los Angeles, Calif.	2
Joseph F. Durn, Cleveland, Ohio	2

Skupaj 4 tedne (od 26. avgusta do 23. septembra) 190 1/2 naročin, prejšnji izkaz (4 tedne) 213 naročin.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Alvarez Del Vayo ima v zadnji številki revije "Nation" članek pod imenom "Free Spain fights on". Članek priporočam vsakemu, kateri je zasledoval smrtni boj španske republike, da ga prečita. Pisec omenja težkoče, ki jih imajo še danes španski republikanci v zavezniških deželah, kjer jih še danes imajo za nevarne radikale in njih delo ovirajo na vse mogoče načine. In kljub temu, pravi pisatelj, delajo in pomagajo ti španski izgnanci zavezniški stvari vsepovsod, kjer je mogoče. Izmed vseh dežel, kjer so si iskali, ali mogli dobiti zavetje, jih je samo Mehika resnično bratsko sprejela in jim pomagala, tako da morejo živeti zopet kot človeška bitja. Kot pravi Del Vayo: "V Mehiki nismo slišali glasu kot je bil Churchillov, ki je povzdigoval režim, kateri je bil Hitlerjev zaveznik prav do zadnjega. Prav tako je nadškof Spellman z lahkoto potolažil svoja katoliška čustva z občudovanjem diktatorja, kateri je bil brutalni španski učenec Himmlerja. V Mehiki je pa največji predstavnik države predsednik Avila Camacho čutil se počaščenega, da je mogel sprejgovoriti sledeči pozdrav ob priliki enega izmed največjih sestankov, ki so ga imeli republikanci v glavnem mestu Mehike. Dejal je: "Prišel sem danes, da vam povem, da se je napad osi-šča začel v Španiji in vi ste in še predstavljate edino Španijo, katero Mehika priznava in ljubi."

Mehika še danes ni priznala Francovega fašističnega režima. Da je to pameten in edin demokratičen korak, bi morala priznati vsaka demokratična vlada, kateri je res pri srcu demokracija. Kakšne so spletke falange v Južni Ameriki, je moral priznati sam tajnik Hull, čeprav malo pozno. O tem bom več razpravljal v enem prihodnjih člankov.

Jugoslavija

Zadnje čase ni ravno dosti novic iz te dežele. Samo tu in tam poroča jugoslovanska osvoobodilna postaja o novih uspehih ljudskih armad. Eno je gotovo. Hitlerjevimi ljudem na Balkanu so dnevi šteti. Stik ruske rdeče armade s Titovo vojsko je gotova stvar. Sedaj ostane še samo uničenje nemških tolp. Nekaj je, kar sem tudi čital v zadnji reviji "Nation", in to je Maria Bellinija članek: "Garibaldi's Return". V tem članku piše Bellini (ime psevdonim bivšega člana italijanskega podzemnega gibanja, kateri se danes nahaja v Zed. državah), da se bori Garibaldijska divizija, katere šteje 40.000 mož, v Jugoslaviji pod poveljstvom marsala Tita. Iz gotovih vojaških virov se te divizije ne omejnja preveč, ali kot pravi on, da jo je Tito že večkrat pohvalil kot eno njegovih najboljših divizij. Pisatelj piše tudi o pomenu celotnega partizanskega gibanja v Italiji. Sploh je revolucionarno gibanje v Italiji zelo razširjeno, katero bo dobilo razmah šele takrat, ko bodo Nemci izgnani iz Italije. Ni čuda, da je reakcija pograbila tak strah, kateri sije iz Bullittovega članka. Seve, zanašajo se, da bosta Anglija in Amerika uredili tako, da ostane vse po starem. Mislim, da je precej takih ljudi tudi pri nas v Jugoslaviji — in s tem me mislim samo kvizling, katerim so že tako in tako dnevi šteti. Upati je, da bodo naši ljudje v domovini vsaj toliko strogi z izdajalci naroda, kot so danes v Franciji.

Volitve in mir

Danes se govori, kot da je že zmaga tukaj. Seve, veliko lažje je govoriti o zmagah doma za pečko kot pa vojakom, kateri še danes umirajo in to na tisoče na raznih bojnih poljih. Ni čuda torej, da se je to vprašanje zavleklo tudi v bližajoče se jesenske predsedniške volitve. Razni deluhasti politiki vseh barv, katerim ljubezen do delavstva in malih ljudi čudovito naraste ob vsakih važnih volitvah — in zopet periodično usahne, ko so volitve gotove — zopet hodijo po deželi. Gorostasne govornice, kakšen da mora biti mir ter kako v slabih rokah je danes aparat za sklepanje miru, ter da je edina rešitev, če pridejo "ta pra-

vi" ljudje v Belo hišo, se sliši vsak večer in skoraj vsako uro na radiu. Casopisi kriče o komunističnih zarotah ter o Hillmanovi PAC. Koliko vse to stane, nihče ne omeni. Edino o Hillmanovih dolarjih ter o CIO zarotah se govori. Pač čuden svet.

Pri nas

Govorimo o čudnem svetu in čudnih ljudeh, in to ob času, ko na tisoče ljudi strada. Sledeče sem čital v nekem popularnem magazinu: Pretekli teden je umrla v Long Islandu, N. Y., Mrs. Marguerite Shaw. Zaprstila je obširno hišo in pa 23 psičkov, pekineških "pudlov", z najrazličnejšimi imeni. V oporoki zapušča tej pasji družini \$100.000. Ženska, katere jih imadanes v oskrbi, pravi, da bo denar komaj zadostoval, da se pse preživi po standardu, ki so ga navajeni...

V Dedham, Mass., je zapustil milijonar Woodbury Rand svojemu mačku \$40.000!, ter dodal v svoji oporoki: "Ako bo potreboval maček še kaj drugih ugodnosti, kot na primer radio, volnato obleko, električni pihalnik itd., naj se mu te stvari preskrbi."

V Bellairu, Ohio, so našli globoko pod zemljo skupno grobnico kakšnih petinšestdesetih rudarjev in črno zamazano pisimo, ki ga je pisal, dokler mu ni onemogla roka, George Emery. George je bil prvi delavec v majni in kot govori njegovo komaj čitljivo pismo, je storil vse, da bi rešil sebe in tovariše. Pismo je nekaj tragičnega. Pisal je od ure do ure v ppanju in strahu ter v skrbeh za družino, dokler mu ni smrt ustavila roko. Da, sta pa dva svetova: tisti, kateri imajo in tisti, ki nimajo. Rudarji spadajo k slednjim.

Naše gibanje

Proletarčev piknik zadnjega tednja je še dobro uspel, čeprav nam je Jupiter Pluvius zelo nagajal: Z drugimi besedami: deževalo je skoro ves dan, do tretje ure popoldne, kar je zelo zmanjšalo udeležbo. Kljub temu sem videl veliko število naših prijateljev-tudi iz oddaljenih krajev od Chicaga.

Zadnji teden se je ponovno reorganiziral naš dramski odsek, ter je pridobil dve dobri novi moči v Milanu Medvešku in Lojzetu Zorku. Odbor je takoj začel z delom ter bo decembra meseca uprizoril dramo "Norec", katere je bila z uspehom igrana v Clevelandu. O tem bomo pisali od časa do časa.

Dvestoteri sijajno napredujejo, kot mi je upravnik Charlie poročal na Proletarčevem pikniku. Sodrugi! Vi, kateri se še niste oglasili — storite to!

Ruski relief

Zadnji teden sem obiskal našega starega sodruga in naročnika Proletarca Johna Rayerja. John je že zadnjih sedem let invalid ter privezan v hišo po akutni bolezni, ki je neke vrste kostni artritis. Kljub strašnim bolečinam je John ohranil svoj humor in dobro voljo. Potožil mi je, da ga malo kdo od naših sodrugov obišče. Njegova žena

(Konec na 3. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Ker smo vsi za pomoč rojakom v starem kraju in ker imamo že dolgo JPO-SS, le kako to, da gre ta akcija tako počasi naprej, to mi nikakor ne gre v glavo!

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

Ko je udaril vonj prve pomladi v sobo in so zavleli kostanji v globini dvorišča visoke hiše, sem začutil v svoj tesni kot kakor godbo, ki je prihajala od bogvekdok. Ali je Chopin? Katera njegova mazurka je sladkejša? Čudovita vihravost je prešla v moje ude. Kakor da sem se izluščil popolnoma in oblekel novega človeka docela, je bil še ta občutek močnejši in odločnejši kot drugekrat. Kakor čmrl, ki je zašel v poltemno sobo in išče izhoda...

Tiste dni sem srečal Tončka. Dolge dni sva se videla le na ulicah mimogrede, takrat sva se srečala v drevoredu.

Zahrepenel sem po nji. Prijel sem jo za brado in videl, da je tudi v njenih očeh veliko hrepenenja.

"Pridi jutri," sem ji dejal.

In kakor da je teža padla na njena lica, je pomislila. Nato je prikimala, da pride.

Njenega pomisleka tedaj nisem razumel, sedaj mi stopa jasno pred oči. Bil sem jo pripravljeno čakati vse vonjave večere in giniti v koprnju. Saj je tudi samo koprniti lepo. V koprnju utone grešnost. Vedel sem, da bom, kadar bo prišla, pokleknil pred njo, ona pa se bo smehljala z zagonetnim smehom. Dobra in lepa. Oklenila se bo mojega vratu, njeno telo bo gorelo. Kdo jo razume?

Dejala je, da pride, ni je bilo. Sedmih ur sem meril drevored in jo pričakoval vsako naslednjo minuto. Zaman. Bil sem potrt, pa sem pomislil, da je bila zadržana in joče zaprta med stene, ko ne more priti.

Prišel sem drugi dan zopet. Z nič manjšim upanjem kot prejšnji večer; tudi ta večer ni prišla. Ko je še tretji večer mojega pričakovanja, ki sem ga podaljšal do enajste ure, ni bilo, ni je zoperno leglo na srce. Trudna osramočeno je legla name, užaljenost mi je zalila srce. Maščeval bi se bil.

V kavarni sem naletel na tovariša. Bil je vinjen, govoril je resnično brez potrebe, ne da bi ga bil kdo vprašal.

"Ali jo ljubiš?" je mežikal vame, tako pomenljivo, da se je kljub mrznji, ki sem jo občutil od Tončke ta hip, krčilo v prsih srce.

Nisem odgovarjal, on pa je meril mojo notranjost in moj obraz in, kakor da se natihome naslaja nad menoj, je dejal: "Danes ima drugega."

Kakor bi me bil pičil gad, sem se zganil in zastrmel v njegov smeh. "Kdo?"

Bil je lepo, elegantno oblečeni mladenič, ki je delil z njo večere bogvekdok, ko sem jaz hodil eno in isto pot, od prvega drevoreda v drevoredu do zadnjega in nazaj.

Se bridkeje kot poprej se je vse uprlo v meni. Težka misel je križala čelo, spoznal sem marsikaj, česar prej nisem ve-

del. Zalost se je zila z žolčem. Pil sem.

Ko sem šel ponoči mimo Tončkinega okna, se mi je zdelo, da se sveti luč za zavesami. Mehka plapolajoča luč me je zbudila v dno duše in skrčila pest. Pobral sem kamen in ga zalučil v okno, da so zaženketale šipe na tla...

Pijanega me je gnal korak sam od sebe mimo hiše z levjo glavo nad vhodom. To je bila hiša, iz katere sem ušel pred samim seboj — morilcem. Ko sem pogledal kvišku, sem videl v svitu ulične svetiljke obraz nad seboj. Bila je gospa Fani. Včasih je prebedela vse noči na oknu. Spoznala me je. Ko sem se ozrl znova, je zamahnila z roko.

Razumel sem njen migljaj, zablodil v tlakovano vežo, ki je odmevala pod koraki, vrata sem našel odprta.

"Nocoj sem sama. Moj mož je že odšel, gospodična Lojza spi v sobi."

To je dejala mirno, kakor da se med nama nikoli nič strašnega ni zgodilo. Ponudila mi je stol, ona je sedela za mrzlo ognjišče.

Ko sem že sedel pred to žensko, ki sem ji ubežal, kot beži čista duša pred zlodejstvom, sem se vprašal kot vedno v takih slučajih: "Počemu sem prišel?" Prisotnost tega vprašanja me je potrla. Sklonil sem glavo, ki je bila že trudna od pijače in jo je obežala še duša.

Vrsta dolgih trenutkov je prešla. Zdi se mi, da se je tudi gospa Fani vprašala, počemu mi je zamahnila z roko. Ura je bila pozna, kazalec se je pomikal proti dvem.

Iz tega molka se je prva zdrnila gospa Fani: "Kaj mislite?" Dvignil sem glavo. Pol v sanjah sem odgovoril: "Nič. Na kaj naj mislim?"

"Na ljubezen."

"Ah," me je speklo. "Ženske so vlačuge."

Ta beseda je bila prenapeljena. Gospa me je pogledala široko, njena roka je počivala na kolenu.

"Od kdaj je vaša sodba taka?"

"Od zmiraj."

Gospa je umolknila. Čez nekoliko časa je vprašala s tajnim smehom v licu.

"Tudi Tončka?"

"Tudi," sem dejal mrzlo.

Vsaka izprememba, ki se je izvršila pri meni, je gospo vznemirila. Premislila je do dna in ni vedela, kam bi s to besedo.

Čez nekoliko časa je dejala: "O Mariji bi tega ne mogla reči."

Skomizgnil sem z rameni. V dušnem stanju, v katerem sem se nahajal, nisem mogel z besedo nazaj.

"Morda."

"Ko je šla na počitnice, vas je pozdravila najtopleje. Tri dni čez čas je ostala tu. — Kaj to pomeni?"

Spomnil sem se Marijine bližine, ko sva sedela nekoč v mraku kuhinje in govorila o lepoti. Njene besede so bile božajoče in so se rahlo dotikale mojega srca. Čislal sem jo. Junaki mir njene notranjosti, ki ni bila brezbrizna do mene, je vplival name. Gojil sem spoštovanje do njenega spomina. Tudi ta hip mi gospejina beseda o nji ni bila prijetna. Stresel sem se sam v sebi: Čemu mi omenja to žensko?

Dejal sem po dolgem molku: "Kdo razume to dekle?"

"Jaz jo razumem. Vi ne vidite, ker ste zaljubljeni."

Nisem se mogel premagati, da sem povedal resnico. "Ljubezni ni več."

Ni mi verjela, vendar se je tiho nasmejala predse. Ko je pogledala zopet vame, je dejala počasi, kot bi narahlo tipala v negotovost:

"Ali vam ugaja gospodična Lojza?"

Molče in z razprtimi očmi sem gledal gospo Fani. Počasi je vstajalo iz dna izkušnj preteklih dni ozadje tega vprašanja.

Nisem mogel trditi, da Lojza ni naredila vtisa name. Priznal sem sam v sebi, da sem mislil nanjo. Ko sem jo srečal na cesti, sem se ozrl za njo. Tudi ona se je ozrla. Postala, sva za hip oba, nato sva se nasmehnila in šla dalje.

Tega vtisa nisem hotel povedati gospe; nisem ga sodil resno. Kakor da mi ni nič do nje, sem našobil ustnice in skomizgnil z rameni:

"Čedno dekle."

"Ta bi bila za vas."

Moja tiha misel se je uresničila, njen namen je bil gol pred menoj. Skoraj zakrohotal sem se. Vendar nisem mogel vzdržati njenega pogleda. Pogledal sem v tla.

Gospa Fani me je bistro premotrila in ni mogla zakriti pritajenega nasmeha. "Lojza leži v sobi," je dejala. "Če jo hočete videti..." me je pogledala z očmi zvodnice, "v spanju je kot angel."

Topel zrak kuhinje je vplival name. Vendar je sram izpreletel moja lica. Odklonil sem ponudbo, žensko oko je videlo, da sem bil odkritosrčen.

Peljala me je skozi ozko temno predstobo v spalnico. Ko je zagorela luč, se Lojza ni prebudila. Polodprta usta so mirno dihalo, temna polt, črne obrvi in lasje so se divno odražali od belih rjuh. Ena noga je ležala izpod odeje, valovita črta, ki jo je obkrožala do kolen, je bila nehibna.

Stal sem in gledal. Pod odejo odraščajoče se telo je stalo kot živo pred menoj.

"Vidite," je šepetala gospa Fani v uho. "Človek bi jo ugriznil. Ni mlada, a zrela ženska je..."

Sest let je potovala...

Izpreletelo je moje telo. Umanjnil sem se iz sobe. V polmraku predse me je gospa stisnila za roko: "Da ji ne poveste." Nato je pokazala na drugo sobo.

"Tu so prazne postelje."

Beseda je bila jasna, pogled na spečo Lojzo me je vznemirila, vendar se je namen mojega prihoda v hipu izpremenil.

Z naglimi koraki sem stopil do vrat, preskočil stopnice, v naslednji minuti me je požrla ulica.

(Dalje prihodnjič.)

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Tillie ima malo delikatesno trgovino, dočim je njun sin, kateri je ravno dopolnil osemnajsto leto, pri mornarici.

John Rayer stanuje na 1600 S. 61st Ave., Cicero, Ill. Pri slovesu mi je dal dva dolarja za ruski relif.

Nabranega do 19. julija 1944 \$1.374.80; sedaj \$29, skupaj \$1.403.80.

Vsa ta vsota je že oddana na glavni stan ruskega relifa. Stroškov ni bilo nobenih.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Nekaj dopisov ni dobilo prostora v tej številki, nekaterih pa tudi uredništvo ni bilo mogoče, ker je bil urednik na seji ZOJSA v Pittsburghu in na drugih sestankih, ki so se vršili tam one dni.

Vse pride na vrsto prihodnjič.

MANIFESTIRANJE ZA TITO in partizane na otoku Hvar v Dalmaniji. Vodio ga mladi pionirji.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Danes pričnem to kolono z vzhodom, kajti Proletarec ima naročnike križem Zed. držav; in to dobre naročnike. Eden izmed njih je Adolf Krusch v Coopers-townu, N. Y. V zadnjem pismu pravi: "Priloženo je \$5 za obnovo naročnine, ostalo je v podporo Proletarcu. Dolge je imel naročnino plačano še nad pol leta, toda ne čaka opominov, pač pa skrbi, da je vedno za nekaj mesecev več plačan kot potrebno. Drugi iz iste države je Frank Lipar, Hyndsville, N. Y. Tudi on je obnovil naročnino. V prihodnjih par tednih pa pošljem članarino za JSZ zase in soprogo in tudi v sklad 200-terih bom prispeval. Pa tudi kolektarja in Majskega glasa ne bom pozabil, nas zagotavlja.

John Zornik, Detroit, Mich., je poslal 4 naročnine in \$3 v tiskovni sklad. "Zdaj se bom pa spravil na oglase za kolektar", in dodaja, da bi pri agitaciji za list zelo potreboval pomoči. "Ne vem, kaj je z našimi naprednimi Detroitčani," vprašuje v pismu. Joe Kotar je poslal \$10 v sklad 200-terih zase in soprogo Ančko. List se jima zelo dopade. Julia Lemuth je poslala 2 naročnini. Da bi le dobila med našim naprednim žentvom več posnemovalk.

Na domačem pozorišču je bilo naše delo sledeče: Nikolina Božičnik je prispevala \$3 v tiskovni sklad. Chas. Pogorelec je dobil 6 naročnin in \$25 v sklad 200-terih. Prispevali so jih Anton in Ana Kegel \$10, po \$5 pa Anton Garden, Louis Volk in Clement Lovisek. Pisknik, ki smo ga imeli predzadnjo nedeljo, so nam pokvarili vremenski bogovi, ki so se menda nalašč maščevali nad tem vražjim socialisti. Vreme na pikniškem prostoru je bilo ves čas vedro in lepo, kot nalašč za piknik, toda v Chicagu je pa padalo kot bi iz škafa lilo ravno ko so se ljudje pripravljali na piknik. Naravno, da so mnogi ostali doma, kajti mislili so, da lije tudi v Willow Springsu. Toda zgrebe nismo naredili, pač pa bo še nekaj desetakov prebitka. Nekateri, ki bi bili radi prišli, pa so se zbalili dežja, so se potem zgalsili v uradu ter prispevali vsak po svoji moči za boljši gmeten uspeh. Vsi ti so označeni na drugem mestu v tem listu. Naj še omenim, da je prispeval \$10 v sklad 200-terih tudi Donald J. Lotrich, John Morsi z north side pa \$5.

John Krebel, Cleveland, O., je poslal 5 naročnin, Anton Jan-kovich pa nadaljnjih 10 oglasov za kolektar in \$20 v sklad 200-terih. Dva petaka sta prispevala s Cilko, ostala dva pa sta dala John Ušeničnik in Leo Simonicich in potem je še Frank Ipavec poslal svoj petak. No, no, bo že, kot se rad izrazi "večni popotnik".

Anton Zornik iz zap. Penne. je eden najmarljivejših naših zastopnikov, je poslal 13 naročnin, med njimi več novih, zraven pa še en oglas v kolektar. "Prihodnji mesec bom šel pogledati v Barberton, Akron,

Canton, Girard, Salem in Youngstown, in če bo čas dopuščal, tudi v Sharon in Bessemer, Pa.", zaključuje svoje pismo. Želi imenik in več pobotnih knjižic, kar se je storilo.

Anton Udovič, La Salle, Ill., se sicer ne oglašja pogosto, toda kadar se, je gotovo, da brez ni. Poslal je 9 naročnin, med njimi par novih in \$2.25 v tiskovni sklad.

Tone Shular, Arma, Kans., še zmerom "havzira" naselbine tam okrog. Poslal je 4 naročnine, druge obične ob priliki, pravi. O. K. Tone.

Jože Snoy, Bridgeport, O., je poslal 2 naročnini, 2 oglasa za kolektar in članarino za klub "Naprej" št. 11 JSZ. George Vucelich iz bližnjega Shadysida pa obnovo svoje naročnine, \$1 v tiskovni sklad in prispevke za Prosvetno matico od društva št. 258 SNPJ.

Ančka Mahnich, Waukegan, Ill., je poslala še \$5 v sklad 200-terih, ki sta jih prispevala Joe in Tončka Bezek, Martin Judnič pa petak, ki sta ga prispevala Mike in Jennie Miller in zraven tudi 6 naročnin ter kvoder v tiskovni sklad.

Louis Barborich, Milwaukee, Wis., je poslal še 9 oglasov za kolektar. No, Lojzeto moram priznati, da je v tem pogledu v primeri s prejšnjimi leti prekosil samega sebe. Frank in Mary Ermenc sta prispevala \$15 v sklad 200-terih in \$10 za ruski vojni relief. Slednja vsota je bila že izročena na pristojno mesto.

Frank Hlirsch, Virden, Ill., tudi noče zaostajati za drugimi. Obnovil je naročnino in prispeval \$5 v sklad 200-terih.

Bivši Čikažan Anton Zaitz, ki dela sedaj v Oaklandu, Calif., je tudi poslal svoj delež v sklad 200-terih. So sicer stvari, radi katerih so nastala nesoglasja, a zvestobi do gibanja, v katerega veruje, tej se ne odpove. To je pokazal ob vsaki priliki v prošlosti, pa upam, da tak ostane in v bodoče. Kar je razlik med nami, jih bomo rešili kot trezni in razumni ljudje, tako da bo v korist stvari, ki jo zastopamo. Za Toneta sem gotov, da bo z nami ostal tudi v bodoče.

"Big" Tone iz istega mesta je poslal 4 naročnine, od teh dve novi in \$2.50 v tiskovni sklad. Zadnje čase se ne počuti kaj prida. Pravi, da piše zato, da ne bi kdo mislil, da se je že preselel v "večna lovišča", ker še ni kandidat za tisti kraj. Mi, in uverjeni smo, da tudi čitatelji tega lista bodo vzeli to vest z veseljem na znanje. Tonetu in njegovi soprogi želimo še mnogo, mnogo let zdravja in veselja, vse drugo si bosta pa sama uredila.

Se iz Californije. To je iz Petalume, od koder nam piše naša prijateljica Jennie Kotzman sledeče: Sem vesela, da ima Proletarec dosti prijateljev in ne bo dolgo, ko bomo imeli kvoto dvestoterih izpolnjenih. Jaz tudi nisem pozabila, ampak moram dohodki so zelo pičili in ne morem prispevati toliko kot bi želela. Omenila sem to mojim

hčarama in vam pošljem od vsake po \$1. Imena so Frances Hromek, Albina Myers in Jennie Kotzman. Hvala vsem trem, vsota bo izkazana na seznamu prihodnji teden.

Da bo slika naših somišljenikov na pacifiški obali popolna, moram omeniti še našo prijateljico Julijo Parkel iz Los Angelesa, ki je poslala dve naročnini in \$15 v sklad 200-terih. Julija in njen soprog Jože sta prispevala \$5, Blaž Mazuri, ki se tudi rad spomni Proletarca, pa \$10. Hvala vsem trem.

Frank Cvetan, Johnstown, Pa., je poslal 6 naročnin, \$2 v tiskovni sklad in \$5 skladu 200-terih, ki jih je prispeval Frank Tomshe.

George Smrekar, West Aliquippa, Pa., je poslal nadaljnjih \$15 v sklad 200-terih. Prispevali so jih Anton Groznik, Andy Antončič in samostojno podporno društvo "Sokol". Vsi ti niso nobeni novinci, kar se podpore Proletarcu tiče, ker jih pogosto vidimo v naših seznamih; društvo "Sokol" pa je že mnogo let vključeno v Prosvetni matici in rado podpira vsako dobro stvar.

K. Erznovnik, Red Lodge, Mont., se sicer ne oglašja kaj pogosto, toda kadar se, vedno priloži pismu kaj, s katerim ga je mogoče vzdrževati. Poslal je 2 naročnini in \$1 v tiskovni sklad.

John Kosin in Andy Krvin, Girard, O., sta poslala vsak 6 naročnin in Kosin še \$2 v tisk. sklad, ki jih je prispeval John Bogatay.

Jože Durn, Collinwood, O., mi piše: "Sinoči sva z Johnom Filipcem obiskala Dominika Krasovca v Willoughby, O., in ga pridobila, da se je naročil na list za celo leto, novci zato so priloženi."

In za zaključek naj pride na vrsto še moje staro bivališče, Pueblo, Colo., katerega se še zmerom rad spominim. Od tam mi piše naš zastopnik Ludwig Yoxey sledeče: "Priloženo pošljem 4 celoletne naročnine, tri obnove in dve novi, \$15 za sklad 200-terih, v katerega so prispevali: Frank Pechnik, Ludwig Yoxey in Anton Medved vsak \$5; v tiskovni sklad pa: Agnes Knafec \$2. Frank in France Pogorelec \$2 in John Zupančič 50c. To je dokaz, da tudi Pueblo noče zaostajati za drugimi naselbinami, kar znači, da tu še živi napredni duh."

SE JE ČAS

Detroit, Mich. — Radio postaja "Svobodna Jugoslavija" je 13. septembra v imenu maršala Tita podala v sporočilu Amerikancem jugoslovanskega poretka tudi sledeče: "Ogromna je naša zasluga, ker ste s svojo neumorno aktivnostjo uspeli odkriti pred svetovno javnostjo pravo resnico, da narodno osvobodilno gibanje s svojo vojsko in partizanski odredi, prav od početka vodi nadčloveško borbo za osvoboditev svoje domovine in za ustvaritev nove in srečnejše Jugoslavije. Moji sonarodnjaki in jaz sam, se vam najprisernejše zahvaljujem v imenu našega naroda, ki je dal in še vedno daje strahovite žrtve za doseg tega cilja. Prepričan sem, da boste tudi v bodoče nadaljevali s pomočjo naši materialno razorani domovini, da se

obnovi iz razvalin in mizerije, katero so povzročili fašistični napadalci."

Bratje in sestre, komu gre po pravici ta zahvala — če smo iskreni, le mali peščici. V decembru 1944 bo dve leti, kar imamo Slovenski ameriški narodni svet. Detroit z okolico je bil prvi, ki je osnoval podružnico in nosi št. ena, na kar smo lahko ponosni. Naša naselbina ima okrog 2,000 Slovencev — a v naši podružnici pa je na žalost le 166 posameznikov in 9 društev v letu 1943, 20. septembra 1944 pa ima podružnica le 138 posameznikov in 6 društev, ki so prispevali za SANS v tem letu. Od teh je 22, ki so prispevali le po \$1, dva po \$1.50 in 4 po 50c. Prosim vse te, da prispevajo v tem letu vsaj še toliko, da bo skupno \$2, t. j. celoletna članarina. Sedaj, ko je za služek dober, se ta malenkostni znesek lahko pokloni v prid našim nesrečnikom v stari domovini.

Vsak Slovenec in vsaka Slovenka se mora zavedati, da je dolžnost nas vseh, pomagati kolikor pač moremo. Ko bo SANS zaključil svoje delo, bo izdana spominska knjiga z imeni vseh onih, ki so imeli srce za svoj narod in darovali, da ublažijo gorje in pomagajo graditi nove domove in srečnejšo Jugoslavijo. Sramota za vsakega, kogar ime ne bo v tem seznamu, ki bo zgodovinski svedok, onega velikega časa, ko je nesebičnost prevladovala samoljubje in smo si bili bratje in sestre v pravem pomenu besede.

Dne 1. oktobra ob 2. popoldne ima podružnica št. 1 SANSa sejo v Slovenskem delavskem domu na 437 S. Livernois.

Osvoboditev Slovenije in Jugoslavije je na vidiku. Važno je, da se vsak, kdor le more udeleži te seje. Imamo več zelo važnih točk na dnevnem redu. Po seji bo javna dražba zelo lepega darila, ki ga je poklonila znana napredna rodbina trgovca Louisa Urbanca.

Veliko dela nas čaka, treba je, da vsi, društva in posamezniki, pomagamo, da bomo v istini zaslužili zahvalo velikega jugoslovanskega voditelja maršala Tita in našega jugoslovanskega naroda v stari domovini.

Lia Menton, tajnica podružnice št. 1 SANSa.

ANTON LUKANČIČ

Waukegan-No. Chicago, Ill. — Tu je pred par tedni umrl naš dobro znani rojak Anton Lukancič. Bil je dolgoletni naročnik Proletarca in ko je še soc. klub obstajal, je bil dober sodrug. Bil je več let v direktoriju naše združene trgovine in v odboru SADR. Prav tako je bil pri Slov. čitalnici in SNPJ. Sodeloval je povsod za dobro in napredno stvar. Take ljudi pogrešamo, ker jih ni lahko nadomestiti. A Tone je bil povsod in ker se ni dela izogibal, je bil vedno zaposlen vsepovsod. Tu zapušča soprogo Mary in sestro, omoženo Knežević v Willow Springsu, Ill., v starem kraju pa očeta, sestre in brata. Časten mu spomin. — M. J.

Najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KERNOVO

"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"

"English-Slovene Reader"

Cena \$2.00 s poštnino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.,

CHICAGO 23, ILL.

Komur je za ohranitev Proletarca, se bo odzval klicu za prispevanje v sklad

dvestoterih

V tiskarni so nam tisk znatno podražili, poština je višja, in cene papirja in pisarniških potrebščin naraščajo, dočim je naročnina na Proletarca ista kakor je bila.

V nadomestitev teh višjih izdatkov in za kritje rednega primanjkljaja je bil na predlog Joškota Ovna ustanovljen poseben SKLAD DVESTOTERIH PROLETARCU V PODPORO.

Vsak izmed njih se obveže prispevati najmanj \$5 v ta namen.

Ako se že niste, odzovite se tudi vi za pristop med DVESTOTERE.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Ali je Tito res taka veličina, ali pa ga povzdiguje propaganda? vprašuje nekdo, ki je sicer prijatelj osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji. On meni, da se Tito preveč slavi. To pomeni, da je on za te vrste poveljevanja nedovzeten in hoče iz njih izluščiti le, kar se mu zdi verjetno in resnično. To je pravilno. Za razume ljudi bi sploh ne bilo treba "propagande". A namenjena je tudi njim, v glavnem pa masi, za katero se tepe vse sorte interesi, eni s poštenimi, drugi z nepoštenimi nameni, da jo pridobijo.

Eugene V. Debs ni bil v ameriški socialistični stranki nikoli resničen voditelj, ampak posebej idej socialističnega gibanja. Glavna voditelja socialistične stranke v njegovih dneh sta bila v resnici Morris Hillquit in Victor L. Berger. Prvi veliko bolj kot drugi. Toda med maso širom dežele je bil oglaššan v socialistični propagandi najbolj E. V. Debs, ker je bil idealist in kot tak privlačel med maso. Skupno z omenjenima dvema je tvoril celoto, dasi ni bila zmerom soglasna. A njihovo sodelovanje je bilo tako močno, da smo imeli veliko obetajoko delavsko stranko.

Norman Thomas, ki je nasledil vse omenjene tri, je bil tudi velik oglaššan, na sličen način kakor pred njim E. V. Debs. Toda Thomas je hotel biti sam vse to, kar so bili pred njim Debs, Hillquit in Berger skupaj. Oglašanje se je ponesrečilo in vrh tega se njegovo nevarno iskanje stikov v onih dneh s komunisti, ki so takrat taktiko "vrtanja od znotraj" odprto naglašali, vendar se je Thomas v boju s svojim sodrugom Hillquitom zavzel za "sestanke s komunisti, da se prepriča, ako so iskreni v svojih predlogih". James O'Neal je imel vsled tega v takratnem New Leadru napram Thomasu in njegovim pristopem veliko otepanja. Ampak potem, ko je prišlo vodstvo stranke popolnoma pod Thomasov vpliv, se je on lotil komunistov ostreje kot se jih je pokojni Hillquit kdaj prej. Sloves Thomasu je ostal. Zgradil si ga je v prejšnjem soc. gibanju. Ni pa ostala organizacija, ki jo je prevzel v vodstvo, in ne tista, ki jo je zgradil po ločitvi stare garde iz nje.

Woodrow Wilson je bil v prejšnji vojni propagandi proti kajzerjevi Nemčiji oglaššan bolj kot kdorkoli na svetu. Ljudstva v Evropi so bila navdušena zanj kot se nikdar za koga v moderni zgodovini. Njegovih 14 točk je vplivalo na množice kakor da se jim obeta odrešenje iz socialnih zla in vojnih strahot. Kaj se je zgodilo potem, je znano.

Roosevelt je oznanil skupno s Churchillom atlantski čarter in štiri svobodščine. Zavezniška propaganda je oboje razglašala z vsemi svojimi sredstvi. Toda odziv med maso ni bil niti senca v primeri z onim, ki ga je bil Wilson deležen. Ljudje so pač nehali verovati v Mojzese, ki obetajo rešiti svet. A dogaja se, da se lahko navdušijo za domače preroke.

Zgodovina Italije ne bo mogla nikdar zakriti, da se je njeno ljudstvo opijaničilo v navdušenju za svojega dučega žalostne slave. Treba je bilo vojne, da se je streznilo. Kajti šele tedaj je uvidelo, da je med Mussolinijevimi gromovitimi gesli in pretinjami ter med njegovo resnično močjo, s katero je obetal spraviti svet na kolena, ogromna razlika.

V Nemčiji je bilo v času weimarske republike kakih 8 milijonov socialistov in komunistični kandidat za njenega predsednika je dobil 6 milijonov glasov. Pa je prišel na površje Hitler, ugonobil socialistične in komunistične voditelje, zavel po "tretjem rajhu" s propagando in upijaničil z njo ves narod. Nekaj časa so pripovedovali o podtalnem gibanju v Nemčiji, pa je bilo vse tisto zgolj domisljija. Sedaj seveda, ko je Hitler ob zatonu, se bodo tudi Nemci, kakor so se Italijani, dušali, da so bili žrtve fašizma in da so bili zmerom proti njemu, a si vsled terorja niso mogli pomagati.

Slavljenje Tita se ne vrši na način, po kakršnih so bili proslavljani drugi, ki so se borili proti zunanji in notranji tiraniji. Mnoge manifestacije za Tita se zde človeku lahko zoprne. Ampak v tej zgodovini — od pričetka prejšnje svetovne vojne dalje, se je izkazalo, da če hočeš med maso, je to eno glavnih sredstev, da se zamešaš vanjo. Razlika je le, v kakšne namene ga uporabljáš.

Doba zadnjih 26 let je doba velikanskih socialnih potresov. Smo v periodi, ko si človeštvo išče potov iz starega reda v boljše življenje. Taki družabni potresi se ne vrše po načrtih arhitektov. Toda koncem konca se le izoblikujejo v nekaj, kar pomeni boljšo uredbo in korak dalje v civilizaciji. Osvobodilno gibanje v Jugoslaviji si prizadeva naprej. In tisti, ki mu nasprotujejo, tišče nazaj. Torej ni toliko važno, ali je propaganda poveljevanja tega ali onega smešna ali ne, kajti glavno so njeni nameni.

Kralj Peter II. je prečital že precej govorov. Dvomljivo je, če je le enega izmed njih res on napisal. Vsi, kar jih je prebral, so bili propaganda za nekoga.

Dokler jih je bral za čaršijo in ostalo velesrbsko reakcijo, ga je ona nazivala z "Nj. V." Ko pa je Peter 12. sept. po radiu iz Londona pozval Srbe, Hrvate in Slovence, da se naj pridružijo Titovi osvobodilni vojski, ga je pa nazval z "Nj. V." tisti propagandni aparat, ki slavi Tita. Sicer to ni bilo prvič.

"Slobodna Reč" v Pittsburghu je v ljubimkanju s kraljem, ki je tudi le nekaj simbol, četudi zelo dvomljive vrste, že prej tekmovala s "Srbobranom", kdo bo mladega Petra večkrat nazval z "Nj. V." in mu brzojavno čimvečkrat čestital. Pametno občinstvo ne bi trpelo takih komedij v tekmi za prvenstvo. Ampak ker se je ves svet oprijel jezuitskega pravila, da namen posvečuje sredstva, se ga poslužujejo vlade — vse vlade — vsake sorte osvobodilne in protiosvobodilne gibanja, fašisti in protifašisti. Najbolj pa so v tej jezuitski igri prekosili jezuite vseh sort "komunisti", oziroma taki krogi, ki se jih označuje za "komuniste". Kajti kaj pravzaprav je komunist, to si sedaj vsakdo po svoji razlagi in potem tudi svojo propagando usmerja po tem svojem nagnjenju.

V tem listu ni bilo še nikoli propagande za monarhizem, ali pa da bi rekli, da nas ne briga, kakšno obliko vlade si hoče ta ali oni narod. Nas to zelo zelo briga, ker smo socialisti in vemo, da kot tak moramo delovati za socializem, ali pa nismo socialisti.

Pomanjkanje papirja (tako pravijo), je v sedanjih vojni v Zed. državah silno težaven problem. Ampak razni kampanjski odbori, ki razpisujejo po deželi reklamo za svoje kandidate, imajo papirja celo več kot pa v prejšnjih kampanjah. Vzrok je, ker imajo tudi velike kampanjske sklade! Da-li veljajo za kampanjske ravnatelje kake odredbe, koliko papirja smejo rabiti, ki ga ljudje sproti pomebijo proč, ne da bi ga pogledali, to javno še ni bilo razglašeno.

PAC, kar pomeni "odbor za politično akcijo" CIO, je nedavno izdal pamflet s sliko iz stavke na južni strani Chicaga iz leta 1937, v kateri je čikaška policija ubila 10 stavkajočih je klarskih delavcev, mnoge pa ranila. Le da v pamfletu ni povedano, od kje je tista slika. Pač pa je v njemu rečeno, da se taki prizori pod Rooseveltovo administracijo več ne dogajajo. PAC je bil torej pri sestavljanju tega letaka silovito površen.

Napad na stavkajoče delavce, omenjen zgoraj, se je izvršil, ko je bil Roosevelt že več let predsednik, in pod policijo, ki ji načeljuje eden vodilnih političnih demokratske stranke. Uni je CIO so takrat pridile proti županu Kellyju radi njegovega "krvavega napada" na delavce veliko protestno demonstracijo, ki se je pomikala iz So. Chicaga skozi do velikega stadiona na Zapadni Madisonovi cesti. Takrat so odborniki unij CIO na odru rohnili proti "največjemu rablju", kar jih je še šlo nad delavstvo. A nekaj mesecev pozneje pa so že agitirali zanj. In sedaj so iztaknili tisto sliko o masakru in zapisali pod njo, da so se take reči godile pred FDR. Seveda, ko so bili na "pomoto" opozorjeni, so pisca pamfleta in njegove pomagače morda odslovili.

Zvračati krivdo na druge, to je lahko. In odgovoriti koga, ki ga smatrajo odgovornim "po motti", ni nič težkega. Posebno, ker tisti ljudje nimajo kje povedati, da morajo delati po navodilih.

V Chicagu (pod demokrati in republikanci) se je dogodilo na stavkarje že veliko brutalnih napadov. In tako bo spet po vojni. Ampak PAC smatra, da so sedaj druge stvari na dnevnem redu, ne pa vprašanje sedanjeja in bodočega razrednega boja. Čez eno leto, morda še prej, bo delavstvo na letošnji kampanjski dirndaj brčkone mislilo precej drugače, kot pa ga sedaj uče plačani in neplačani kampanjski oratorji. Mnogi izmed njih so sedaj direktno od delavcev plačani.

Največja nesreča za ameriško ljudstvo v politiki je, da nima kje izbirati. Če volilec hoče, da

KDO JE MARSAL TITO? O tem se mnogi prerekajo. Ali je le legendarna oseba, ali resnična? Ali je to kar o njemu pripovedujejo, da je, ali ni? Tito je navaden človek, a ob enem s propagando zelo dobro uspeva. O tem čitajte Komentarje na tej strani v tej številki. Gornja slika predstavlja Tita na sestanku s ameriškim vojnim podtajnikom Robertom Petersonom, ko sta se sešla v Italiji. V istem času je bil Tito na sestanku s premierjem Churchillom in mnogimi drugimi zavezniki državniki. Poročali so tudi, da je šel Tito na obisk v Vatikan, čeprav velja za brezbožnika.

njegov glas kaj zaleže, si predstavlja, da ga mora oddati taki stranki, ki ima priložnost zmagati. In naprednejši volilci pa smatrajo, da je zanje na vagi le vprašanje, ali naj bodo za večje ali za manjše zlo. In tako so za manjše. Kake tretje stranke, ki bi kaj pomenila, sedaj ni, razen če hočeš "vreči svoj glas proč." Morda bo PAC po kakem poldrugem letu, ali prej, sam prišel organizirati tako politično akcijo, ki bo odpravila "večje" in "manjše" zlo ob enem.

Ljudje se bodo čudili, ko bodo videli, kako silno hitro se bo spreminjal položaj v tej deželi, ko bo konec vojne.

Frances Perkins je v Rooseveltovem kabinetu delavska tajnica. Nikogar ni predsedniku in njegovi administraciji sovražna propaganda zasenčila in "ubila" toliko kakor njo. V smešnju te ženske so unijski birokratje nazadnjakom vseh vrst veliko pomagali. Posledica je, da je to v zvezni vladi en department, ki

ima najmanj veljave in vpliva. Posvečen je zgolj statistikam — resničnim, in pa takim, ki dokazujejo, da se cene življenjskih potrebščin niso dvignile toliko kakor so se.

Kralja Petra bodo Srbi zavrgli, pravi Srbobran, ker je šleval. Mlad, neizkušen in otročji. Torej naj gre v zaton. On je le Charley McCarthy. Toda za takega je proglašen šele od kar mu Subašić piše govore.

Srbobran ima v isti številki (z dne 15. sept.) prav tako na prvi strani z velikim naslovom mobilizacijski oklic Draže Mihajloviča, v katerem kliče Srbe, Hrvate in Slovence na upor zoper okupatorje. Skozi ves čas vzvikla kralju in njegovi zastavi ter mu prisega zvestobo. Taka je pač propaganda. En in isti list je po neprevidezosti in isti številki menjal svoje stališče o kralju "McCarthyju" kar dvakrat — in to na prvi strani! V prvi koloni se ga odreka, v 3. in 4. mu prisega zvestobo!

ZORNIK POROČA

Herminie, Pa. — Morda se bi komu zdelo, da se v Proletarcu prepogostoma oglašam, ker manjka prostora, pa bi mu ga tratil. Zato vanj le poredkoma pišem.

Na kratko, kar bi rad na dolgo napisal. Registrirajte se, ako se še niste, a glasujte po svojem prepričanju. Glavno je, da glasujete po svojem najboljšem prepričanju!

Pred dvema leti se je izmed 83 milijonov volilcev udeležilo glasovanja samo okrog 28 milijonov. To pomeni, da se ljudje ne strinjajo z glasovnico. Oziroma jo zanemarjajo in s tem grade podlago amer. fašizmu. Ta jim pripoveduje, da je glasovnica brez pomena in zato se navdušujejo za diktaturo. Zakaj? Zato, ker niso še nikoli živeli pod diktaturo. A tedaj ko bo konec vojne, bodo lahko slišali, kaj je diktatura od ljudi, ki so živeli pod njo.

V Prosveti sem že pisal o Krzyckiju, ki je predsednik Vseslovenskega kongresa. Dejal je, da moramo paziti, da se po vojni ne preseli fašizem v Ameriko.

Zadnjič sem šel na odsekovo zborovanje Vseslovenskega kongresa v hotel Fort Pitt, Ker pa še ni bilo odborikov navzočih, sem hodil okrog in se srečal s socialisti, ki so tudi imeli zborovanje v hotelu. Tam je bil Norman Thomas, ki je odborikom po večerji dajal instrukcije za volilno kampanjo. Odboru sem želel uspeh v kampanji, ko pa so prišli iz sobe, sem jim segel v roke in jim obljubil, da se udeležim njihovega shoda. Seznanil sem se tudi z nekim Sicilijancem. Vedno sem mislil, da je on grške narodnosti, toda neki italijanski zdravnik, kateri se je udeležil tudi Thomasovega shoda, mi je povedal, da je iz Sicilije in tako sem šele sedaj zvedel resnico, dasiravno ga poznam že zadnjih 10 let. Piše se Slyman in je iz New Kensingtona, Pa.

Ko sem prišel potem na odsekovo zborovanje Vseslovenskega kongresa, so že zborovali,

vendar pa dovolj zgodaj, da sem slišal o važnih zaključkih.

Naj se omenim, da so slovenski delegatje povabljeni, da pridejo v soboto zvečer v Slovenski dom na Butler st., kjer jim bomo preskrbeli prenočišča.

Sedaj pa nekaj besed o shodu, na katerem je nastopil kot glavni govornik Norman Thomas, socialistični kandidat za predsednika Zed. držav. Shod je odprl zgoraj omenjeni Slyman in s primernimi besedami predstavil Thomasa. Navzočih je bilo približno 300 oseb. Thomas je v govoru obsojal administracijski program glede zunanje politike. Dejal je, da bi lahko odpravili vojne, ako bi se oprijeli programa demokratičnega socializma. Prav tako je mogel odpraviti brezposelnost. On je za to, da se združijo vse delavske organizacije, ki delujejo za socialne reforme, prav tako kot so se združile v Kanadi v okviru Commonwealth Cooperative federacije. Poudarjal je, ako je bilo to mogoče realizirati tam, potem ni nobenega vzroka, da ne bi mogli priti do tega tudi v Zed. državah. Nadalje je dejal, da se ne strinja z Rooseveltom in z geslom brezposelnosti predaje, kajti to samo zavlačuje vojno in ubija več ljudi na obeh straneh.

Obsodil je tudi, ker je vlada internirala 7 tisoč Japoncev, kateri so ameriški državljani in prav tako dobri ameriški patriotje kot kateri izmed nas, a na drugi strani, da je med Američani mnogo državljani, ki niso nič boljše od Hitlerjevcev. Obsodil je tudi Veliko Britanijo in Churchillja, kateri se je izrazil, da mora britski imperializem ostati. In to pomeni, da bo morala Amerika podpirati angleški imperializem tudi v bodoče. Nadalje je napadel takozvano tajno diplomacijo. On je izrazil mnenje, da bi ameriško ljudstvo moralo vedeti o raznih pogodbah, ki jih sklepa vlada. Omenil je tudi Jožeta Stalina, češ, da bi bilo boljše za njegovo deželo, da bi vodil s sosedi trgovino na podlagi zadrugištva kot pa s prisilno dominacijo.

O njegovem govoru bi lahko

več napisal, toda dopis se je precej zavlekel. Na shodu so prispevali \$300. Navzoča je bila tudi Thomasova žena, katerega spremlja na njegovem potovanju in je obenem tudi njegova stenografinja. Tukajšnji listi so prinesli njeno sliko in poročevalci so jo vprašali o Beli hiši in če misli, da bo postala prva žena v Zed. državah. Odgovorila je negativno. Povedala je, da spremlja svojega moža na potovanjih in agitacijah za socialistično stranko že zadnjih 16 let. Rekla je tudi, da ona ni pisateljica in ne govornica. Med drugim je tudi dejala, da je to zadnja kampanja, v kateri kandidira njen mož za predsednika. Sicer pa ne bom pisal o drugih podrobnostih. Upam, da boste zadovoljni z mojim dopisom. Dopis je dosegel svojo mero.

Anton Zornik, zastopnik.

Nekaj drobiža

Chicago, Ill. — Neki dopisnik v Prosveti je ponosen, ker se Sansova konvencija ni pričela, ne zaključila z molitvijo.

Kdo ve, če ni pittsburski župnik Matija Kebe potihoma izmolil očenaš ali dva za ta napredni element? Kajti ignoriralo se je na tem zboru nekatere poštrevne osebe, ki so bile, ali so morda še hrbtenica Sansovega gibanja.

Neka zela znana insurance kompanija je s pomočjo svojih birojev ugotovila, da inteligentni ljudje živijo poprečno dalj kakor pa ignorantni. A v očigled sedanjih razmer se mi zdi nesmiselno, čemu se naj bi inteligentni ljudje prizadevali dolgo živeti.

V biblijskih časih je bilo na svetu vse drugače. Ljudje so bili veselo razpoloženi. Pišejo, da se je fant poročil šele v 120. letu starosti in potem srečno živel v zakonu 600 let.

Kaj pa sedaj? 19-letna mati toži moža za divors, brčkone ne brez vzroka. A so tudi druge matere. Ena se je javno potožila, da skrbi za svojega invalidnega otroka noč in dan, kar jo je živčno uničilo in je v lokalnem listu prosila pomoči, ker tega bremena ne more več sama prenašati.

Zelo zveste matere so živali. Moja mačka je porodila pohabljenega mucka in ga ni zapustila. Več dni ni prišla v kuhinjo, da bi kaj zaužila, pa sem ji nosil hrano v šendo, da obe od lakote ne pogineta.

Tretja mati — njen mož je v armadi — vzame svojega otroka v salun, si dobi možko družbo in otroka pa položi na tla telefonske omare. Ker se ji družba dopade, gre z njo iz saluna v salun in končno pozabi, v katerem je pustila otroka. Radi tega je imelo z njo opraviti sodišče.

Četrta mlada ženska, mati treh otrok, njen mož pa je v armadi, se je naveličala "tega življenja", pustila otroke brez vsake oskrbe in se potepala v vsele družbi po salunih in hotelih. Tudi z njo, kakor z mnogimi drugimi, je imelo vsled tega prestopka opraviti sodišče.

A kdo pa je glavni krivec vsega tega gorja? Upam, da ne bo nihče v zadregi za razsodbo.

Iz svojih življenjskih skušenj se zavedam, da matere niso vse matere. Blagor tistim, ki so bili deležni iskrene materinske ljubezni. Te nikdar ne pozabijo, pa četudi jim je mati že dolgo v grobu. Meni je mati umrla,

ko sem bil še otrok. Zato pa mi je toliko bolj pri srcu.

Ali veste, da bo klub št. 1 JSZ, to je, njegov dramski odsek, spet poskrbel, da bomo videli slovensko igrano na odru? To je tisto življenje med nami v Chicagu, ki ga že toliko let pogrešamo.

Za poživljenje naše dramatičke se je zavzel Milan Medvešek. Čeprav je njegova družina še v Clevelandu, se med nami počuti domačega in se zanima za vse, kar se dogaja. Je pa nekam tih. Morda zato, ker ga skrbi družina, in pa kdaj jo bo dobil sem. Njegov prijatelj Louis Zorko pa je že toliko bolj korajžen. Ko sem po prejšnji klubovi seji korakal počasi proti domu, sem bil siguran, da so ti fantje uverjeni, da bo vojne v Evropi konec prej kot pa se bo vršila naša prihodnja dramska predstava. Vprizorjena bo v nedeljo 3. decembra. Zapomnite si datum! In kdor le more, hoče in utegne, naj pomaga pri razprodaji vstopnic.

Nedavno so poročali, da se je na vozu poulične na Blue Island in 26. cesti sledeče pripetilo: Voz je bil natrpan, ko se je na nekem postajališču pririnila vanj ženska in k sreči prodrla do srede kare. Pa je vstal s sedeža človek v uniformi in ji ga ponudil. Ona, užaljeno, ne! Čes, imam sina v ameriški armadi v Italiji in bi jo bilo sram sedeti na sedežu človeka 4 F. Pa se tiš potnik obrne k nji in ji pravi: "Mrs., pišite svojemu sinu, da naj mi poišče roko, kisem jo izgubil v Italiji že v prejšnji svetovni vojni..." In ji je dal pozdrav spraznim vlakom.

Ona se je čutila vsled svoje jezikavosti tako osramočena, da je izstopila že na prvem vogalu.

Ko sem v Prosveti čital Titovo pismo, ob priliki pozdrava k triletnici partizanskega odpora, v Sloveniji, je bilo ob enem omenjeno, da je ta borba do takrat stala že 100.000 slovenskih življenj.

Dobro se še spominjam, ko so čikaški Slovenci imeli prireditve v pomoč bednemu narodu v domovini. Bilo je 15. maja 1942. Po programu sem se ustavil na vrtu, pa pride k meni rojak in mi pravi: "Veš, vsi tisti, ki so danes za 'V', bodo ob glave, kakor jih jim je Hitler v Nemčiji zakotalil po pesku..."

Jezen sem bil, to se razume. A glavo imam še zmerom na vratu, menda zato, da nanjo polagam svoj klobuk.

John Chamazar.

NESRECE

Waukegan, Ill. — Naročnica Proletarca, Agnes Dukič si je pred enim letom zlomila nogo. Kar na lepem je padla v sobi in si prelomila kost v stegnu. Še danes ne more hoditi, marveč se prevaža sedaj na domu iz sobe v sobo. V bolnišnici je bila šest mesecev in zdaj je že nad šest mesecev doma. Pravi, da jo bo še najmanj šest mesecev vzelo, da bo začela zopet hoditi.

Tudi naročniki Martin Mesec, Lovro Ogrin in Frank Smrtnik ko to pišem, so med bolniki. Zelim, da bi vsi ti naši naročniki kmalu ozdravili.

M. J.

Slabe sanitarne razmere med čikaškimi črnci

Chicago je v obolenosti črncev na drugem mestu. Na prvem je Newark, N. J., kjer zbolijo za jetiko 275 zamocev na vsake 100.000 ljudi njihnege plemena, v Chicagu pa 250 na vsake 100.000.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Vrnjene dnevnice

Za časa SANSove konvencije je vsak delegat in glavni odbornik SANSo bil upravičen do dveh dnevnice. Nekateri podružnice so sklenile, da poleg svojih stroškov plačajo delegatu tudi dnevnice. Sledeči delegati iz New Yorka niso predložili svojih računov in so dnevnice v znesku \$140 poklonili nazaj SANSo: Ludwig Mutz, št. 46, Brooklyn, N. Y.; Ivan Ručigaj, št. 59, Brooklyn, N. Y.; Markus Peshel, št. 63, Brooklyn, N. Y.; F. Rado Vavpotič, št. 84, Brooklyn, N. Y.; Thomas Bertok, št. 87, Brooklyn, N. Y.; Jacob Cerrar, Združena slovenska družba v New Yorku, in Jennie Padar, Zveza slovenskih družtev iz New Yorka. Sestra Josephine Odar, št. 40, Canton, O., in sestra Frances Mihevc, št. 26, Salem, Ohio, sta vsaka poklonili po eno dnevnic SANSo. Vsem omenjenim naša iskrena zahvala.

Nove podružnice

Podružnica št. 103 SANSo je bila v začetku septembra ustanovljena v Wittu, Ill., zakar je v glavnem odgovoren brat John Perme. Omenjen mestec med Nokomisom in Hillsborom sicer ni veliko, šteje pa še nekaj zavodnih Slovencev, ki so se zavzeli, da po svoji možnosti pomagajo SANSo pri njegovem delu za svobodno, demokratično, Združeno Slovenijo. Ti rojaki se zavedajo, da je SANSo resdelal za pravo stvar ter da so moralno odgovorni podpirati v vseh njegovih prizadevanjih. Želimo, da jim sledijo še rojaki iz sosednjih naselbin in se zberejo v krog SANSo. Članarina znaša samo \$2 na leto, ki je plačljiva bodisi v eni vsoti, ali pa polletno. Vsak zaveden Amerikane naj postane aktiven član SANSo.

Podružnica št. 54 v So. Chicagu je imela izredno sejo v torek, 26. septembra. Naši Slovenci v tej naselbini v južnem delu Chicaga se zavedajo važnosti našega političnega gibanja, vsled tega hočejo podružnico povečati in jo pojačati z novimi člani. Do sedaj so bili v nji vključeni le člani društva 490 SNP. Znaprejš pa bodo lahko pristopili v njo tudi drugi rojaki. Za povečanje podružnice se najbolj poteguje naš istrski rojak Jack Brljavac, predsednik podružnice št. 54.

Med pisanjem te kolone je SANSo dobil obvestilo, da je postojanka št. 33 JPO-SS tudi ustanovila SANSovo podružnico. Dobila bo številko 104.

Sedaj je zadnji čas, da se ustanovijo podružnice po vseh slovenskih naselbinah, kjer se še ni pojavilo dosti gibanja v korist tega prepotrebnega dela, ki ga vrši Slovenski ameriški narodni svet. Na naše lokalne voditelje apeliramo, da povzamejo iniciativne korake za organiziranje podružnic po vseh naselbinah. SANSo ima pred seboj še veliko važnega dela. Hitreje in uspešneje bo izvršeno, če smo kompaktno organizirani. Naj bo

konec vsake brezbrzičnosti. Sans je moral iti skozi velike boje, a je vzlic temu veliko pripomogel do priznanja veličastnega osvobodilnega gibanja, ki ga vodi slovenski in drugi jugoslovanski narodi v stari domovini. Kdor je pripravljen umreti za svoje ideale, ta je vreden, da živi! Slovenski narod se ni ustrašil v svoji najtemnejši uri, radi tega zasluži priznanje. Dajte mu ga!

SANS ima v Ameriki še vedno veliko nasprotnikov. Delajo tajno in javno, kujejo načrte in nakane, kako bi mu največ škodili in onečastili njegovo delo. Da niso uspeli, je jasen dokaz prva konvencija SANSo, kjer je preveljala edinstvo in harmonijo med vsemi zastopniki. Ti nasprotniki so dobro zavedajo poštenosti, pravičnosti ter politične in gospodarske svobode, katero SANSo s svojim delom pomaga narodu doma doseči, zato so se z vso silo skupali na osvobodilno fronto, na Združeni odbor ter na vse one, ki so pripomogli na en ali drug način do doseženega uspeha. Niti črhiti ne marajo proti nacizmu ali fašizmu!

Uspeha SANSove konvencije ne morejo preboleti, radi tega sedaj napadajo tiste člane SANSo, ki so kljub njihovemu prizadevanju ostali zvesti SANSoemu programu in njegovemu vodstvu. Neki Jože Grdina se v Ameriški domovini zaletava v sestro Marie Prislend, predsednico SZZ, in jo hoče pred svojimi bralci ponižati, kar ji je konvencija podelila mesto "častne podpredsednice". Temu Grdini, ki soglaš, da bi Srbi postavili zgodovinski spomenik svojemu izdajalcu Nediću, češ, da je prodal svojo dušo, a rešil srbski narod pred uničenjem, seveda ne gre za to, da bi branil sestro Prislend pred njenimi sestrostrami. Kaj še! Hoče jo le osramotiti pred javnostjo, da se maščuje nad njo, ker ni sledila javnim pozivom Ameriške Domovine in druge golazni, zbrane okrog tega lista, da bi uradno in osebno zapustila SANS in se oprijela izdajalske politike, ki jo vodi Ameriška Domovina & Co. Napadi iz teh virov sestro Prislend ne bodo škodili. Članice SZZ ji bodo dale priznanje za njeno stanovitnost, strpnost in njeno "možatost".

Shod v Coverdalu, Pa.

V nedeljo 17. septembra se je vršil zelo uspešen shod v Jugoslovanskem domu v Coverdalu, Pa. Vršil se je pod pokroviteljstvom vseh jugoslovanskih družtev v naselbini. Postojanka št. 39 JPO-SS, ki poleg religijnih prispevkov zbira tudi za Sans finančna sredstva, je zastopala Slovence. Udeležba je bila dobra. K programu je pripomogel tudi pevski zbor "Prešeren" iz Pittsburga. Hrvate je zastopal poznani Anthony Lucas, ki je govoril v angleščini, Slovence pa SANSo tajnik. Program je vodil aktivni Anton Cipič. Ni dvoma, da je bil dosežen velik moralni in finančni uspeh.

Pomožna akcija

V kratkem se bo pričela intenzivna kampaia za zbiranje sredstev za relief stari domovini. Po zaključku konvencije bo SANSo podvel vse potrebne korake in nudi na razpolago vse svoje pripomočke, da se bo pomožna akcija res razvila v veliko, uspešno gibanje. Podrobnosti bodo sporočene, čim bodo sestavljeni in sprejeti vsi načrti. Naše podružnice, odbori po naselbinah in posamezniki pa se naj pripravijo že naprej, da se kampanja za zbiranje denarja, obleke in obuvala čim prej prične.

Kot uspeva naše politično delo, tako mora uspeti tudi pomožna akcija. Pokazati je treba za dejanja, ne samo z besedo, da se zavedamo resnosti položaja naših bratov in sester onkraj morja ter da bomo posegli zelo, zelo globoko v svoje žepke. Lokalni odbori naj organizirajo pobiranje prispevkov na način, da bodo zaupni ljudje obiskali vsako slovensko hišo, vsako trgovino, vsako pisarno, vsak urad, sploh vse prostore, kjer je možnost dobiti finančne pomoči. Apelirati bo treba tudi na druge narodnosti. Slovenci nismo nikoli zaostajali, pa naj gre za Rdeči križ, za Community chest, za kitajski, grški, ruski ali kateri drugi vojni relief. Darovali smo, ker smo se zavedali potrebe take pomoči. Pravilno je torej, da se danes mi obrnemo tudi na druge narodnosti in nam saj deloma povrnejo milo za drago.

Vojak je oborožen, da se vojskuje. Državljan ima volilno pravico, da voli. Dolžnost vseh slovenskih Amerikancev je, da se tega zavedajo. Kdor še ni, se naj nemudoma registrira!

Mirko G. Kuhel, tajnik.

BOJNA SREČA SE NACIJEM BOLJ IN BOLJ IZMIKA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

obratov v tujih deželah, pač pa zaeno z Londonom in Washingtonom vred podpirala ustanavljanje demokratičnih režimov. V Rumuniji je to izkazala prilično tako kakor so se domenili, nekoliko manj pa na Poljskem. Toda v slednji deželi ne samo po svoji krivdi, temveč prav tako ali pa še bolj po krivdi onih med tistimi Poljaki in drugimi, ki sovražijo Stalina bolj kakor Hitlerja, ki žele obnovitev poljske države v duhu v kakršnem je bila ustanovljena v Versaillesu.

Vendar pa se zdi, da bo poljsko vprašanje rešeno s stališča vzajemnosti med poljskim osvobodilnim odborom in sovjetsko vlado.

Tako nekako se bo moralo usoglasiti tudi razmerje med Fipsko in Moskvo.

Težak poraz in še težja pot v spravo

Tradicija Fincev je sovraštvo do Rusije. Navzeli so se jo pod carizmom, dasi so bili oni edini pod njim, ki so imeli saj nekaj avtonomije.

Po padcu carizma so se z odobritvijo Lenina in s pomočjo njegovega režima ločili, a niso pa v tem procesu zmagali tisti na Finskem, ki so želeli sodelovanje z Moskvo.

Tako je bila Finska ena prvih, ki je komunizem — to se pravi, stremjenja po socialnem preobratu, zatrla v krvi.

Sedaj je tisto zmoto silno drago plačala.

V pogodbi z Rusijo se je Finska odpovedala lepemu kosu svoje dežele, ki je najbolj industrializiran in najgostejše obljuden. Plačati bo morala Sovjetski uniji v 6. letih \$300,000,000, izginiti mora nemške čete iz svoje dežele, prenehati s sovražno propagando proti Rusiji, znižati svojo armado na "normalno" in prepustiti Rusiji nekaj važnih otokov in pristanišč. Drugače pa je Rusija pustila Finski "popolno svobodo". To pa ne pomeni drugega, da ako hoče Finska v bodoče še kaj pomeniti, mora pod sovjetsko "osolnčje". To je izrazil tudi finski izvršni premier Ernst von Born, ki je Fincem po radiu razglasil pogodbo miru in jim podaril: "Finci smo ruski sosedi, kar imejmo vedno pred očmi."

Vendar pa je upati, da če bo volja na obeh straneh, bo v nekaj letih zavladalo med tema deželama prijateljstvo in sodelovanje, kar bo dobro za Finsko, USSR in za ostali svet.

ZOJSA USTANOVIL NOVO SKUPNO RELIFNO AKCIJO

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Louis Adamić, Etbin Kristan, V. Cainkar (ki je nadomestoval Albino Novakovo), Janko N. Rogelj, Mirko Kuhel, F. A. Vider in Frank Zaitz. Vsi ti so bili ob enem delegirani zastopati Sans na Vseslovanskem ameriškem kongresu, ki se je vršil dan pozneje v istem mestu.

Star spor med Hrvati

Iz raznih omemo na seji ZOJ-Sa je bilo razvidno, da se gre v tem sporu med glavnima hrvatskima strujama — to je med tjo, ki se zbira okrog Narodnega glasnika in njenimi nasprotniki. Včasih sodelujeta skupno. Včasih nasprotniki, ki so si bili orej v boju, sežejo v roke, potem pa se spet spro in stari boj se nadaljuje.

Tak približno je položaj med Hrvati, kar se religne akcije tiče.

Kaj z JPO-SS

Med Slovenci doslej glede religne akcije ni bilo prepira, pa tudi kaj prida aktivnosti v nji že dolgo ni bilo. Glavno oglašanje je vršil Janko Rogelj pod firmo oglaševalnega direktorja, in pa nekateri drugi odborniki so napisali tu pa tam kakšno stvar za JPO-SS in to akcijo priporočali na shodih.

Storjeni so bili s strani ZOJ-Sa poskusi, da bi se to in pa hrvatsko religno akcijo združilo z ZOJsovo in en tak sestanek je že bil sklican sredi septembra v Cleveland, ki pa se ni vršil. Na seji v Pittsburghu je bilo rečeno, da je bil preklican vsled umika skupine, ki ji načeljuje I. Butković.

Za Butkovičem je bil pozvan na ZOJsovi seji Vincenc Cainkar, da tudi on kot predsednik JPO-SS pove, kako stoji ta stvar s slovenske strani. Dejal je, da odprtih naspotij ni, toda on ne more v naprej nič obljubiti, kakšno stališče zavzame odbor, toda osebno je za religno kampanjo, kakor si jo zamišlja Sans.

Zojša se odločil izvršiti svoj načrt

Po tej razpravi je bilo sklenjeno, da ZOJša svoj načrt za zgraditev religne akcije izvede neglede kaj store druge skupine. Prizadeval si bo, da jih pridobi za sodelovanje, in ob enem še eno drugo, največjo religno podvzetje, ki deluje v pomoč Jugoslaviji, toda vodijo ga Američani in je bilo več ali manj pod Foticim vplivom. O temu relifu (prijateljstvo Jugoslavije) smo že večkrat poročali.

Ob koncu ZOJsove seje je bilo sklenjeno, da mora biti relief, s svojo blagajno vred, popolnoma separatna organizacija, čeprav so v nji lahko isti odborniki, kakor so v ZOJsu. In ob enem, da se izdatke kampanje za relief plačuje iz ZOJsove blagajne, da bo šel v denar, nabran za pomoč staremu kraju, samo v pripevanju namen.

Izmed slovenske delegacije so bili nominirani v religni odbor Kuhel, Vider in Zaitz. Zastopniki vseh teh skupin so imeli zvečer 22. sept. sejo, na kateri so bili izvoljeni Zlatko Baloković za predsednika, Strahinja Maletić za tajnika in Mirko G. Kuhel za blagajnika. Dalje so bili na isti seji izvoljeni razni drugi uradniki in uradnice, da se bo kampanja za relief lahko čimprej uspešno razvila. Ob enem se je takoj po seji nabralo okrog \$3,000 za začetni sklad. Tisoč je prispeval Baloković, nekdo je izročil ček za \$900, Adamić je dal \$100 in tako se je začelo.

Več o razpravah na sejah, o različnih argumentih za in proti in o splošni situaciji z ozirom na to akcijo pa bo poročano v naslednjih številkah.

GLAS IZ CALIFORNIJE

Los Angeles, Calif. — Nekaj besed iz Los Angelesa. Najprvo moram omeniti, da me zelo veselilo, da je začela Katka Zupančič pisati članke za Proletarca. Želela bi, da bi imel list več takih sodelavcev, kar bi ga naredilo še bolj zanimivega in mu tako pripomogli do večjega uspeha. Ne sme se zgoditi, da bi list kot je Proletarec, prenehal izhajati. Malo je listov, ki bi čitateljem slikali resnico kot jo slika Proletarec. Res škoda, da list nima več

naročnikov, da ga ne čita več ljudi. Toda ljudem se bodo počasi in polagoma odprle oči in bodo spoznali resnico, kot sem jo jaz in mnogi drugi. Naši stari bojovníki za delavstvo in za Proletarca imajo velike težave in morajo prenesti marsikatero grenko, pa vseeno niso omagali. Zato jim gre vsa čast in priznanje! Toda navzlic vsemu, Proletarec ima vseeno lepo število prijateljev.

Lansko leto je naš sosed "Big" Tony sprožil idejo, da bi kolektali med rojaki za tiskovni fond Proletarca. Odzvalo se je lepo število oseb, a lahko bi se jih še več. Kaj ne, Tone? Gre ti vsa čast!

Letos pa je prišel z idejo na dan Joško Oven, da se dobi od dvesto prijateljev po \$5.

Midva z Jožetom sva sklenila, da se odzoveva na apel, seveda mislila sva, da bova ena izmed prvih iz Californije, a naju je že "Big" Tony prehitel, sedaj pa je vseeno, četudi sva pri zadnjih. A to še ni vse. Včeraj sva bila na seji podružnice SANSo in srečala sva se z našim starim delavskim boriteljem, z Blažom Mezurijem. Med pogovorom sva omenila Ovnovo idejo o dvestotih prijateljih Proletarca. Mezuri pravi, da je to izvrstna misel. Dejal je, da on ne potroši nobenega dolarja po nepotrebnem, nato pa je daroval \$10 za Proletarca. Seveda, sem se mu iskreno zahvalila v imenu Proletarca. Vsa čast ti, Blaž!

Želim, da bi imeli veliko takih posnemovalcev. Pošiljam tudi dve obnovljeni naročnini.

Zelo mi je žal, da se je Katka Horvatin preselila v New York. Ona mi je delala kompeticijo v agitaciji za list, toda ji nisem bila nič nevoščljiva.

Veselo bi me, da bi se več žensk zanimalo za Proletarca in pisale vanj. Pokažimo, da se tudi ženski spol zanima za napredek!

Najlepše pozdrave vsem prijateljem Proletarca!

Julia Parkel.

KLUB ŠT. 1 JSZ SE ZAHVALJUJE

Chicago, Ill. — Klub št. 1 JSZ se iskreno zahvaljuje vsem, ki so na katerikoli način pomagali k uspehu piknika dne 17. sept. t. l. Ves potek piknika se je izvršil v popolnem redu. Pivnico so imeli v oskrbi sodruzi John Rak, Louis Zorko in Frank Bizjak, kuhinjo pa Frances Rak, Mary Bizjak in Anna Pogorelec. Potrebščine na prostor sta pripeljala Frank Bizjak in C. Pogorelec, ob brezplačno.

Mnogo jih je bilo zadržanih radi slabega vremena in nekateri od teh so se pozneje oglašili v uradu in gmotno prispevali k uspehu piknika; ti so Valentin Meseta 1, Valentin Meršol \$1, Frank Benchina \$2, Luka in Jedert Groser \$2, Neime-novan \$2, Martin Potokar iz Lyonsa \$3, Joseph Košak iz Clarendon Hillsa \$2 in John Potokar, Chicago, \$2. Torej še enkrat, iskrena hvala vsem!

Tajnik.

Muhoslovstvo

Piše INKOGNITO

Muhe spadajo — bogme, da ne vem, kam spadajo. Rekel bi, da so divje. Toda, toda kamor prilete, to je tvoj domač. Če je muha stara, je tudi lena in tembolj sitna. Pomladi delajo zarod za jesensko sezono. Sadje imajo rade, toda ne branijo se ničesar. Vse jim ugaia razen ognja. Človeku rade nagajajo kjerkoli. Muha sama na sebi ni tako grda. Se celo lepa živalca se ti vidi, ako ne bi brbljala vespovod. Če ti sede na nos ali na glavo in ako imaš plešo, se rada podela, in to naredi slabe občutke. V takem slučaju ji ne prizanašaj. Lopni po njej s čemurkoli.

Najbolj se ti hudo stori, ko prideš lačen z dela. Večerja te čaka na mizi... prijeten vonj juhe se vije okoli tvojega nosu. V mislih si prebavlil že vso večerjo. Sedeš komodno... stare niti ne pogledaš, ki ti je dobro juho skuhala... vzameš žlico in se lotiš juhe. V želodcu čutiš prijetno toploto in vse telo je nekam blaženo... Kar naenkrat pa s stropa velika muha, emok v krožnik. Odkod pa je padla, da bi jo — se hudeje gošpodinja. Na stropu se ena drugo izpodbija, pojasnjuje "bor-

der".

Pravijo, da je več vrst muh. In podrepne muhe, da so najhujše. Tudi ljudje so, ki imajo svoje muhe.

Vi recite karkoli hočete, jaz pa pravim, muhe so muhe!

In nobena civilizacija jih ne bo izpreobrnila; tudi Hitlerjeva ne.

Nekaj nas je, ki smo se rodili muhasti, drugi postanejo pozneje. Muhe so vsekakor krive vsega hudega. V resnici ne prinašajo nič dobrega. Torej brez muh bi človek lahko živel.

Aha! Kaj pa človek? Ustvarjen je po božji podobi, tako za-trjujejo tisti, ki pravijo, da vse vedo in da jih je Bog postavil, da nadzirajo so-človeka.

Stavim, da je bila muha prej na svetu kot človek. Človek, civilizirano bitje, tako se vsaj imenuje sam, kolje in ubija vse-okoli sebe, in še celo sam svoj rod. Muhe pa, ko si hrane iščejo, se slučajno zaletajo v glavo idijota ali človeka modrijana, vse v sili za obstanek.

Pa vpij človek: Ubij satana, odkod toliko te golazni, da ne puste človeku miru žitja?

Človek! Človek! Kako lepo ime si je prebrisanec izbral. Zakaj pa ne Arangutan!

Muhe so prišle s soncem in kjer je sončna stran, tam so muhe. Koljejo se pa ne med seboj, kot to dela Človek-modrijan, izvoljenec vesoljstva! Tako si vsaj sam domišljuje. In tako si bo najbrž domišljal, dokler bodo muhe živele.

SKLAD 200-TERIH LISTU V PODORO

Pod to oznako se priobčuje prispevke za vzdrževanje Proletarca v kampanji, ki jo je zasnoval predsednik upravnega odbora Proletarca Joško Oven. Apelira, da se na ta klic odzove najmanj 200 prijateljev lista, ki bi prispevali po \$5 vsaki ali več.

Namen tega sklada je obvarovati list pred zadolžitvijo in pa v pomoč agitaciji za njegovo razširjenje. Manjši zneski bodo i v naprej priobčevani v regularni koloni "Tiskovni sklad Proletarca".

IX. IZKAZ

Anton in Anna Keg, Willow Springs, Ill.	\$ 10.00
Anton Garden, Chicago, Ill.	5.00
Clement Lovisek, Berwyn, Ill.	5.00
Louis Volk, Chicago, Ill.	5.00
Joe in Anna Kotar, Farmington, Mich.	10.00
Donald J. Lotrich, Chicago, Ill.	10.00
Blaž Mezuri, Los Angeles, Calif.	10.00
Julia in Joseph Parkel, Los Angeles, Calif.	5.00
Frank Pechnik, Pueblo, Colo.	5.00
Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo.	5.00
Anton Medved, Pueblo, Colo.	5.00
John Morsi, Chicago, Ill.	5.00

Skupaj	\$ 80.00
Prejšnji izkaz	809.00
Skupaj	\$889.00

Prispevateljev v tem izkazu 12, zadnji izkaz 144, skupaj 156, manjka še 44.

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

X. IZKAZ

Sharon, Pa. Jack Jedrt	\$1.50.
(Poslal Joe Cvelbar), Coopertown, N. Y. Adolf Krishch	\$2.00.
Detroit, Mich. Mary Volk	\$2; po 50c: Math Klarich in John Zornik, skupaj \$3. (Poslal John Zornik.)
Library, Pa. Anton Kralj	\$1.00. (Poslal Anton Zornik.)
La Salle, Ill. Ant. Udovčić	\$2.25.
Shadyside, O. George Vucelich	\$1.00.
Piney Fork, O. Po 50c: Nace Zlemberger in Frank Zornik, skupaj \$1. (Poslal Nace Zlemberger.)	
Johnstown, Pa. Po \$1: Paul Less (Tire Hill) in Mary Zabric (Park-hill), skupaj \$2. (Poslal Frank Cvetan.)	
Red Lodge, Mont. Po 50c: K. Erznoknik in Thom. Taucher, skupaj \$1. (Poslal K. Erznoknik.)	
Chicago, Ill. Nikolina Božičnik	\$3.00.
Oakland, Calif. Anton Tomšić	\$1.50; Jack Selak (Frisco) \$1, skupaj \$2.50. (Poslal Anton Tomšić.)
Girard, O. John Bogatay	\$2. (Poslal John Kosin.)
Waukegan, Ill. Martin Judnich	25c.
Petaluma, Calif. Po \$1: Frances Hromek, Albina Myers in Jennie Kotzman, skupaj \$3. (Poslala Jennie Kotzman.)	
Pueblo, Colo. Po \$2: Agnes Knafele in Frank in Frances Pogorelec; John Zupancich 50c, skupaj \$4.50. (Poslal Ludwig Yoxey.)	
Skupaj \$30, prejšnji izkaz \$1,014.36, skupaj \$1,044.36.	

Vojni department ima mnogo uradnikov

Ameriški vojni department ima v svoji službi 252,978 raznih uradnikov in vsečakov.

Vatikanu manjka elektrike

Vatikanski radio je od dne 7. sept. vsled pomanjkanja elektrike omejil svoj obrat.

RAD BI ZVEDEL za naslov rojaka LANGA (krstno ime mi je neznano), živi nekje na severni strani Chicaga. Ako kdo od rojakov ve za njegov naslov naj mi ga blagovolji naznani, če pa sam čita ta oglas, naj se oglasi pri meni.

JOS. KOSHAK

1838 So. Halsted Street.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustav Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Zedinjenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov s poštnino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca

2301 S. Lawndale Avenue

CHICAGO 23, ILL.

Delavci, podpirajte Proletarca kot podpira on vaše napore in boje!

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postuja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO 23, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON

3724 West 26th Street Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M. (Except Wed. and Sun.) 6:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave. Tel.

Miners Victims of Efficiency

We take our hat off to the United Mine Workers Journal for telling plain, disagreeable, but needed truths to its constituency.

The Journal sees mechanical advances robbing miners of their jobs. After the war ends and the demand for hard fuels shrinks it will be necessary for some of the less economical mines to close down, the Journal predicts.

And that, we suggest, means that some miners will have to be "closed down" along with the mines.

Unless a miner really likes to toil underground—likes it so greatly that he would do it as a hobby even though he had a million dollars—we'd think he'd be happy to know that less labor is going to be needed to fuel the nation.

Or we would think that if we were living under an economy that had human welfare for its purpose. For what could be better than to stop mining coal altogether and invent a device for utilizing the rays of the sun—if heating homes and developing energy were the purpose of it all!

Are we "nuts" for suggesting such a thing? Yes, to be sure, if we insist upon operating mines for the profit of mine owners.

But we don't insist upon that. On the contrary, we want all industries to be operated solely and only to supply people with what they need. And because that is our desire, we are consistent in welcoming any improvement that will reduce the need for human labor.

Under capitalism, the first result of efficiency is that workers are victimized by it. That's because we live under an economy which sees no other use for a worker's life than to grind it into profits and dividends.

Why not socialize the mines? Why not socialize all industry? Why not encourage inventors to evolve more efficient ways of filling human needs... and use the time we save studying astronomy or playing pinocle—or inventing still more machines to do the drudgery?

How silly it is for humans to compete with machines when they could own and enslave machinery! What "nuts" we are for fearing too little work and too much wealth!—The Reading Labor Advocate.

Imperialists of the World, Unite!

At his press conference in London just before leaving for Holland, the Dutch Prime Minister, Pieter Gerbrandy, stated that as soon as possible after hostilities ceased the Dutch people and the residents of the Dutch East Indies would be asked whether the Dutch empire should receive a greater measure of self-government. Whereupon Brendan Bracken, British Minister of Information, who was present at the interview, urged the Dutch "not to relinquish any portion of their far-flung territories after the war." In other words, don't liquidate the empire.

Brendan Bracken, former private secretary to Winston Churchill and still Churchill's close friend, wants company for the British Empire. The liquidation of the Dutch empire might amount to pressure on Britain to give freedom to India or Burma and start a whole wave of liquidation. In the same spirit, Mr. Amery, now British Secretary of State for India, once advised a tolerant attitude toward Japanese expansion in China. "Our whole policy in India," Amery said in the House of Commons, "our whole policy in Egypt stands condemned if we condemn Japan." Imperialists understand one another. It is to promote such understanding on the part of Americans that many British imperialists would welcome an American empire in the Pacific, provided, of course, it did not tread on British toes.—The Nation.

French Co-ops Still Exist, Tho Nazis Curtailed Them

Alsace-Lorraine Societies Integrated Into "Labor Front," Others Carry On

New York. (CLNS)—Consumer co-operatives in France were forced into drastic reorganization, compelled by the Nazis after the fall of Paris in 1940; the large co-operatives in Alsace-Lorraine were completely taken over by the Nazis; and at least three of the cooperative leaders were forced into "retirement," but most of the co-ops are believed to have survived the occupation, the Co-operative League of U. S. A. reports.

Before the war it was estimated that about 10% of the people of France were members of consumer co-operatives. The National Federation of Consumer Co-operatives included 837 societies, with two and one half million members and a business of 3,290,000,000 francs. To these co-ops should be added a very substantial co-operative marketing movement, important particularly in the marketing of wheat, dairy products and wine; and 6,000 credit co-operatives and between 400 and 500 producer co-ops engaged mostly in building and public works.

Forced Merger

Far reaching changes in structure in the French co-operative movement were imposed by the new social and economic legislation. The National Federation of Consumer Co-operatives and the Co-operative Wholesale (Magasin de Gros) were merged into one organization and the control of the organization was placed in the hands of a committee of three, after the top leaders of the movement were removed.

Co-operatives in Alsace-Lorraine were incorporated into the German economic system and their characteristic of democratic control and non-profit operation in the interest of their consumer-members were destroyed.

PURSERY RHYME

Sing a song of Europe,
Highly civilized.
Four and twenty nations
Wholly hypnotized.

When the battles open
The bullets start to sing!
Isn't that a silly way
To act for any king?

The kings are in the background
Issuing commands;
The queens are in the parlor
(As Etiquette demands.)

The bankers in the counting-house
Are busy multiplying;
The common people at the front
Are doing all the dying.

General Sherwood.

THE MARCH OF LABOR

American Soldier Is Not a "Moocher"

Oregon Paper Sharply Criticizes Legion for Its Attempt To Divide Service Men and Union Workers

The Oregon State Convention of the American Legion adopted a resolution demanding that returning soldiers be given employment in unionized industries without being required to join a union. The "Capital Press" of Salem, Ore., carries this comment:

"The labor unions will probably make generous concessions to the veterans—may admit them to membership without paying the customary fees. That wouldn't suit the Legion at all. What it wants is for them to refuse to join a union and at the same time demand jobs in unionized industry.

"Perhaps the Legion has overlooked something. In the armed services are hundreds of thousands of union men whose sentiments have not changed since they enlisted.

"The disturbing phase of the whole business is that, while the rest of us are trying to make arrangements for peaceful procedure and progress and employment for everybody after the war, the Legion in Oregon seems to have a chip on its shoulder; seems to be seeking a means to start something and raise hell and bring all of the returning veterans under its destructive political management.

"To be consistent it should also demand that all returning service men be taken into all of the chambers of commerce and service clubs and enjoy luncheons and banquets without any thought of membership fees or meal charges.

"The Legion has evidently made the same mistake that many others are making—trying to tell the returning service men what to think and do.

"It can gain enlightenment by asking any returned soldier if he wants to be cuddled and clasped as a moocher. It will find that he is still an American citizen with a fully developed sense of American independence and will state what he wants without dictation from anybody else."

As every trade unionist knows, the labor unions have not only endeavored to preserve wages and working conditions, while our "buddies" were away on the fighting fronts, but in most cases they have taken care of their dues and insurance and seniority, and above all, are battling to see that they have a job when they get home. That's more than any chamber of commerce has done up to date.—Labor.

Waukegan's 3 Co-ops Serve 30% of Families in Town; Population 35,000

Waukegan, Ill. (CCD) — The thriving consumer co-ops of this steel workers town—now celebrating their 33rd year of service to the community—now include among their patrons and members 30% of the families of Waukegan, (which has a population of 35,000) North Chicago, and nearby suburban towns, the local Co-op Council reports.

Together the three co-ops of Waukegan have 4,400 members and during a recent 12-month period had a combined trading volume of \$1,541,000. The co-ops are the Co-op Trading Co.; Waukegan-North Chicago Co-op, and Lithuanian Co-op, the first of which was organized away back in 1911, and the last two of which are outcomes of the 1919 steel strike.

The three operate ten food stores and meat markets, a bakery and coffee shop, super service station, sausage plant, and dairy with 13 milk routes. During 1943 they saved for their patrons a record total of \$79,000. In the years since 1911, the co-ops of this community have saved for their worker and farmer member-patrons a grand total of \$670,000.

Payroll \$208,000

The co-ops maintain a roll of about 115 workers and a typical annual payroll will total more than \$208,000. Most of the workers are members of their respective labor unions. Many trade unionists also sit on the boards of directors, along with farmers, professional people and housewives. The co-ops here have maintained a consistent policy of understanding and friendship with the labor unions which stretches back to the famous 1919 steel strike when the co-ops were the chief means by which the steel workers could go on eating.

The co-ops have just embarked on an extensive campaign of educational work with the unions and other community groups, their aim being to forge to the front as the outstanding urban co-op enterprise in the county.

"BLACKOUT" DOESN'T AFFECT PROFITS

We have had a good deal to say about the huge profits reaped by American Big Business during this war. We haven't covered the entire field, merely emphasizing an appalling fact here and there.

Unfortunately Great Britain has had much the same experience. Just last week the General Electric Company held its annual meeting in London. It was agreed to pay 10 per cent on preferred stock and 7½ per cent on ordinary stock. In addition, a little item of \$4,000,000 was "carried forward" to the reserve. All this "after the taxes."

Clearly, the "blackout" which has afflicted the gallant Britishers didn't affect the profits of the "big fellows."

IN THE WIND

From THE NATION

Everything, it seems, is a New Deal plot—even the Russo-Polish boundary dispute. Now that the Poles are beginning to make concessions, Barron's recalls that it "reported weeks ago that before election Joe (Stalin) might do something in a big way to help elect his friend Franklin. Already there seems real hope of a Polish settlement which may assuage the anger of the normally Democratic 'Polish vote' in several key states." That—wobbly syntax and all—is the sort of stuff our responsible business leaders read.

The United States Office of Education reports that high-school enrollments have dropped more than 300,000 every school year since the beginning of the war, and the rate of decline is becoming greater.

In a study of St. Louis, Missouri, as a possible place to locate post-war industries, the Wall Street Journal says this: "Factory labor is employed in the majority of cases on an open-shop basis... Wage scales are not quite as high as in most industrial centers because of the normal plentiful supply of workers."

The London "New Statesman and Nation" reports that Lieutenant Colonel G. R. Gayre is being seriously considered for the post of chief education officer in the British Civil Administration of occupied Germany. In his recent book, "Teuton and Slav on the Polish Frontier," Colonel Gayre speaks highly of "German racial science" and discusses post-war problems entirely in terms of race.

Now that Westbrook Pegler's column has been dropped by Scripps-Howard and picked up by Hearst, the San Francisco branch of the National Maritime Union has voted to secure a berth in the merchant marine for any Hearst editor who resigns in protest.

This letter from a soldier appeared not in a radical magazine but in "Time": "Hollywood has manufactured a series of war pictures that makes soldiers overseas practically reth, and causes even entertainment-hungry troops to file out of movies before a picture ends."

LAGUARDIA'S HEALTH PLAN BEING FOUGHT

Doctors Launch Own Scheme And Try to Tie Up All Practitioners

New York. — Mayor F. H. La Guardia's plan to provide medical and surgical care to every person in New York City earning less than \$5,000 a year is going to face stiff competition from the organized medical profession.

Letters were sent out by the Medical Society of the State of New York to every one of the 18,000 physicians in the metropolitan area, urging them to support the profession's own health insurance plan, which is less liberal in its provisions than those proposed by LaGuardia.

PREDICTS HUGE LOSS ON SURPLUS GOODS

American taxpayers are going to shoulder a \$90,000,000 loss in disposing of leftover war supplies, in the opinion of Congressman Carter Manasco (Dem., Ala.), who heads House conferees trying to reach an agreement on surplus disposal legislation.

"We'll do well if we realize \$15,000,000 for the \$105,000,000 worth of goods," Manasco declared.

HOLLAND FLOATS A LOAN

The big international bankers are beginning to cash in on the war. Holland is negotiating a \$100,000,000 loan for rehabilitation purposes. Large New York banks will supply most of the money and then unload the Dutch securities on American investors, keeping handsome commissions for themselves.

You've Heard 'Em

The man at the movie was annoyed by constant talking behind him.

"Excuse me," he said, turning around, "but we can't hear a word here."

"You don't say so," retorted the woman behind. "Well, what we're talking about isn't any of your business."

Help Them Help Themselves

Cooperators preoccupied with the problems of their own societies often stare at the ceiling during a spare moment and wonder where their little local triumphs and disasters fit into the progress of the world as a whole toward a saner, more peaceful order. Cooperators know that the mechanism of cooperation can be made worldwide and that it can reduce the causes of war. But the relationship between the Littledeale Buying Club and the problems of postwar Europe seems extremely tenuous at times.

With the opening of the Freedom Fund campaign, we are forcibly reminded, and in a way that can ignite the imaginations of everyone to whom we tell the story, how real the relationship are between cooperators all over the world. Better than any kind of direct relief, contributions to the Freedom Fund will be given or loaned the cooperative societies in Europe to reorganize their memberships, rebuild bombed buildings, replace equipment, stock goods, bring back managers from exile, and to get the whole self-help machinery of cooperatives back to work again.

This is the chance we have been waiting for—a chance to demonstrate in international terms the fraternity which we profess. Let us hope that every member of every one of our societies contributes to the Freedom Fund so that we may all personally realize that sense of community with cooperators all over the world that makes our movement one of the brightest hopes on this economically befuddled earth. —Co-op News.

John L. Rides Again

Ray Edmundson, the man who used to serve John L. Lewis as Illinois district provisional president of the United Mine Workers, now knows how it feels to be flattened by the Lewis steamroller.

Mr. Edmundson, breaking with the ferocious Mr. Lewis this year, seized upon a legitimate issue as a challenge. He denounced the long domination of the Illinois district by Lewis' executive board and stirred up a group to demand self-government for the 21 districts (out of a total of 31) in which officers are appointed from Washington headquarters, not elected by the local membership.

What happened to Edmundson was swift and ruthless. His pre-convention caucus of "autonomy" delegates was broken up in a wild squabble, and Edmundson himself was given the bum's rush by the convention. Elected a delegate by Lewis' own Springfield local, he was denied a seat. The autonomy resolution he favored was voted down—a quite natural outcome since most of the delegates came from districts controlled by handpicked Lewis men.

Some of the delegates had the courage to protest Mr. Lewis' attempts to ram Gov. Dewey down their throats. This didn't save Edmundson on the autonomy issue, but it may be significant of what the miners will do in November. Lewis can't follow each of his 600,000 members into the voting booths.—The Chicago Sun.

FREE ITALY FROM FOREIGN DOMINATION

Naples.—From observations on the economic situation of various parts of liberated Italy, one sad reality stands out: Italians are starving and demoralized while black market speculators, fascists and ex-fascists reap the spoils.

Pathetically, Charles Poletti can only spread his words of hope and encouragement. Hunger is louder than oratorical phrases. Poletti gets only criticism and maledictions. To the invitations to listen in on his radio broadcasts, Italians answer: "Give us less Poletti ('tripe') and more bread!"

Hunger is blind, and often unjust. Thus the Italians, who are hungry, reason somewhat blindly: instead of blaming fascism for their sad state, and instead of blaming those who rule the liberated sections, they blame the Americans for not sending the necessities of life.

LaGuardia has become the idol of certain sections of the public for having discontinued his Sunday broadcasts to Italy. LaGuardia made it clear that until the Allies come to clear-cut decisions as to the political situation, he "has nothing to say." In taking this stand, LaGuardia has joined in the protest of those who condemn the Allies, and especially the protest of those millions condemned to hunger.

Italy is nominally under the control of the Allied Control Commission, which is in reality the combination of England, Russia, and the Vatican. It requires no extraordinary acumen to understand that, at Teheran, Churchill and Stalin defined their respective spheres of influence, and that Italy comes within that dominated by Great Britain. Hence, the cordiality of the Allies, dominated by Britain, towards the House of Savoy. England also has her own agents in Italian politics.

England, however, could not—and would not be permitted to—dominate alone. Russia, partner in the pact, exercises control through the Communist movement, and the Vatican collaborates through the exercise of ecclesiastical authority and the Christian Democrats.

The Vatican today exercises far more influence than it did under the Fascists. If one should ask why the Vatican does not actively participate in attempting to alleviate the disastrous economic conditions in Italy, the answer is that the Pope is concerned with spiritual problems primarily, and has not time for political and economic questions. Can this be true? It is

AMERICAN WORKERS OVERCOME HEAVY SHIP LOSSES OF ALLIES

Since the start of the war the Allied Nations have lost in action more than 1,000 warships, almost as many as the enemy.

That surprising statement is made in the current issue of "Seapower," an authoritative journal sponsored by the Navy League of the United States.

Our losses consist of 6 battleships, 13 aircraft carriers, 13 heavy cruisers, 34 light cruisers, 254 destroyers and escort vessels, 155 submarines and 575 auxiliary craft, such as minesweepers, corvettes, etc.

Thanks to the American workers, the publication declares, the United States has not only been able to make good these staggering losses, but to build up overpowering strength against the foe.

It was pointed out that we now have 23 battleships and more than 100 aircraft carriers, 13 of the 27,000-ton Essex class, all built since Pearl Harbor. Thousands of combat vessels of all types have also been made and delivered since that date.